نوری.

اوگی بالالر

بهاسی: ۱۵ تین

B.A.S.S.R.
[illegible]
№
[illegible]ная библио[illegible]

Национальная библиотека
имени Ахмет-Заки Валиди

قزان، شرف [illegible]سی

КАЗАНЬ.
Электро-типографія Шарафъ
1908

P 29638

شاعر عبدالمجید غفوری نڭ

اوگی بالالر.

B. A. S. S. R.
Qilmi Kelepxenahь
№ 5772
Научная Библиотека
БАССР

باشقورتستان دەولەت كۇتبخانەسىنا
1930 نسی یل، 26 نسی اپریل ده
بولەك تارافىنان ...
ژورنال نومیرى ... بولقتم

Национальная библиотека
имени Ахмет-Заки Валиди

قزانده، شرف مطبعەسی

КАЗАНЬ.
ЭЛЕКТРО-ТИПОГРАФІЯ ШАРАФЪ
1908.

قزانده، شرف مطبعه‌سی.

اوگی بالالر.

موندن ۱۵ سنه مقدم اوفا گوبیرنا- سنده . . . قریه‌سنده مشهور مدرسه‌ده اوقوب یاتوچی علاء اسملی شاکرد ختم کتب قیلور وقتنده صالدات خدمتینه آلنوب روسیه‌نک غربنده بولغان ۋارشاو شهرینه جیبارلمش ایدی. اوز فکرنچه یورگان، علم یولنده عزیز عمرنی صرف ایتکان برشاکردنک صالدات بولوب کیتووی، یاش عمرنده آغرلق ایله تحصیل ایتکان علملرینک برفایده‌سز قا- لووی، برده دنیا کورمای اسلام مد-

رسه‌لرینك پوچماغنده یاتقان بر شاکردنك برطاقم تربیه‌سز صالداتلر ایله برگه کون کوررگه مجبور بولووی، علاء افندی اوچون عمرنده اونتمازلق بر حسرت کورنه ایدی.

لکن علمنك فایده‌سی قایده بولسه‌ده تیمای قالمایدر. چونکه علا شاکرد آنده باروب یدی سگز آی صالدات خدمتی ایتکاچ مسلمان صالداتلرینه امامتلك وظیفه‌سنی ایته باشلادی. بنم فکرچه علا افندی صالداتقه کیتووندن فایده‌ده کوردی. آنك اوچون علا افندی صالداتقه کیتمای قالغان وقتده‌ده صالدات قازارمه‌سندن آرتق بولماغان مدرسه‌ده یاتوب یاتوب بر قریه‌گه امام بولودن آرتق اورنغه کره آلمای ایدی. صالداتقه باروب کورگان فایده‌سیده آز بولسه‌ده دنیا کوروب، روسچه تل اوگرانوب قایتدی. صالدات خدمتندن قایتقاچده برقریه‌که امام بولوونك شك یوق ایدی. مدرسه‌ده تحصیل ایتکان علملریده بیك معلوم وعادی بولغانغه کوره آلارنی

اونتوب ضرر ایتـەچك دگل ایـدی.

چونکه درس کتابلرینی اوزی ایله برگه صالوب آلوب بـارمش، بـوش وقتلرنده خصوصا امـام بولغاچ بوکتابلرنی مطالعه ایده، بونـدن لذت آله، مکتبده یاتقان زمانلرینی ایسنه توشره ایدی. کاشکّه علا افندی شول کتابلری اورنینه روسچه تلـگه واوقورغه کوبراك اهمیت بیرسه ایدی، شبهەسز آرتـق فایده کورەچاك، اول یول ایله مقصودینه تیزرەك ایرشەچك ایدی.

لکن عـلاء افندینك کوکلینه آلای فکر ایدوب قارامق نیچوك بارسه فائدەلی بولەچقنی اویلامق کروبك چقمدی. ۋارشاوا کبی بر زور شهرده توربك، آلارنك مدنیتندن وترقیلرندن عبرت آلمادی. بونك‌ده سبب یاشده کورگان تربیەسی، عملی صورتده اوقوماغـان علمی، فائدەسز بولغان جدال وبحثلرنی موندن آرتق نرسه جهانـده یوقـدر دیب اعتقاد ایدووی بولسه کیرەك.

علاء افندینك درس کتابلرینی لذت

ایله اوقوویله بن قرین کوز ایله قارادم. سببیده آنڭ مطالعه قیلغان، علملر اوشبولر دیب اویلاغان کتابلری؛ "ملا جامی"، "شمسیه" فلانلر بولغانغه کوره‌در. یوقسه علا افندی، تاریخ، سیر واسلام فیلسوفلرینڭ اثرلرنی، اوتوب کیتمش اسلام شاعرلرینڭ اشعارنی اوقورسه بونڭ ایله برابر روسچه تل اوقوب روس ادبیاتنی قوشوب جیبارسه بن علائی هیچده عیب ایده‌چك دگل بلکه مدح ایده‌چك ایدم.

علمنی درد ایتکان قایده بولسه‌ده تحصیل ایده، تله‌گان نرسه‌سینی قایدن بولسه‌ده تابادر. علمنی تابارغه مانع بولغان نرسه یالقاولق ایله ترتیبسز بارشدر. لکن علانڭ باشقه علملرگه دردی توشمادی، اوزینڭ اخلاص باغلاغان کتابلرندن آیرله‌سی کیلمدی. آدم بالاسی بر نرسه‌گه محبت ایتسه کوب وقتده آنڭ فایده ضررنی اویلاب قارامای، درستمی خطامی حقیقتنی تفتیش قیلمای شول محبت ایتکان نرسه‌نی تمام ایدرگه آشغه‌در.

بوندن استثنا ایدلەچك انسانلر وار ایسه اولده كامل تربیه كورگان، وكامل علم آلغان، چرك ایله تازەنی، یخشی ایله یماننی آیروب بلگان، عملی صورتده علملرندن فایده كورە بلگان انسانلردر.

بوكونگه قدر بزم اسلام مدرسەلرنك بو درجەگه ایرشدره تورغان علم ایله تربیه بیرلمایدر ایدی.

علاءده شول مدرسەلرنك برسنده تحصیل ایتكان برشاكرد دگلمی؟

نیچوك بولسه بولدی علاء افندی صالدات خدمتنی تمام ایدوب صوون اچمش، هواسنی تفتیش ایتمش، نانن آشامش ایك عزیز عمرینك برقسمنی مونده اوتكارمش، اصل قریەسینه قایتوب كردی. برقدر روسچه بلوب قایتسەده بونی اختیاری ایله بلمای، ضرورت كوچلاب اوگراتمش، بلان سكا بر وقتده مطلقا كیرەك بولورمن دیب اختیارسز بلنمش روسچه ایدی. آزغنه روسچه بلونك نهایتسز كوب فایدەسی بولسەده علا افندی بونی فایده دیب حساب ایته آلمای ایدی.

چیت ملتلر ایله قاتشوب یروب قایتقان علاء افندی اوزینك آتا آناسی یقین توغانلری ایله یغلاشه یغلاشه کورشوب دورت سنه کورگان آغرلقلرینی برساعت یغلاغان کوز یاشی ایله یووب بتردی. دنیاده قاتیلق صوڭنك آچق یوز ایله کیلگان شادلق وقتنده یغلاودن راحت نرسه بارمی؟ اون اون‌بش کون صوڭره علا افندی‌ده اوزینك قریه‌سنده بارچه کورگان محنتلرینی اونتوب، گویه بربرگه‌ده بارماغان، برکشیدنده ظلم کورمگان، عمرنی شول قریه‌سنده توروب اوزدرغان برکشی کبی بولوب کون ایته باشلادی. علاء افندی دورت سنه کورگان آغرلقلرنی اون‌بش کونده اونتدی دیگانده شاید سز تعجب ایدرسز؟

لکن بوڭا تعجب ایتماڭز! یوغاریده بیان ایدلگان روشچه تحصیل ایتکان، مدرسه‌سی شویله بولغان آلغان عاملریده بویله سفسطه ایله تولغان برکشی‌نڭ باشقه‌لردن کورگان حقارتی محنت ومشقتلری

تیز اونتلونده زور اش یوقدر....

. . . .

(شعر)

دنیالرنی تترادن بزنڭ تاتارنڭ خانی ایمش
تدبیر ایتمازساڭ اگر خانلق کیتو آسان ایمش
اتحاد بزدن کیتوب باردی آلارنڭ آلدینه
فکرمزچه اتحادسز ایله گان، شیطان ایمش
باشلره کیلگان فلاکت هر یرده تقدیر دیدك
بوشقه یاتمای تقدیره تدبیر ایدر زمان ایمش
آتا ایله آناسی وفات ایدهن بالا کبی
تورلی حسرتلر کورو، اوگای اولو یمان ایمش
کندی بلغار بولغانوب اولدی ویران اول سرای
باشقهلرغه آش اولورغه قایناغان قزان ایمش
اول زمانلر اوتدی کندی بو زمانده ملتم
یوك سورب آرق اولان حیوان کبی نادان ایمش
دوستلری دوشمانلری بلمز قدر بولدق نادان
اصلاح ایتمك اشلری، بزدن یراق قالغان ایمش
چن مسلمان بزگنه دیب، قیلدی دعوا بارچهسی
اهل اسلام بارچهگزنڭ دعواسی یالغان ایمش
زور ناموسدر اوشبو کون بالام دیمك بن سزلری
اوشبو کونك مثلگز قورقوب قاچان قویان ایمش
بدنام اولدی اوشبو اسمم سزلری بالام دییوب
غیرتی یوق ملت اولمق مطلقا زیان ایمش

٢،

علاء افندی صالدات خدمتندن قایتوب کوب تورمادی خاتون آلمق دنیا کوتمك اوچون حاضرلنه باشلادی. علاء افندی اوشبو علمی ایله آوکاز آلوب بر قریه گه امام بولماغنی بیك آچق بَله صابرانیه‌غه باروب اوکاز آلوب قایتمق اوچون برده آرتق نرسه کیره‌ك توگل، بلکه آنده (اوفاغه) بارغاچده اون اونبش کونده امتحان وقتنده کیره‌ك نرسه‌لرینی بلوب آلورغه حالندن کیله ایدکنی صوراشوب بلگان ایدی.

بزم اویاز قریه‌لرنده ملا بولاچق کشی اوچون قز تابمق خاتون آلمق کبی یگل اش بارمی! خصوصا خلق آره‌سنده «علاء صالداتدن آقچه‌لنوب قایتقان» دیب تورلی خبرلر تارالغان شونك اوچون قزم بیرام دیگان کشیلرده بار ایدی.

بوندای «قز بیرام» دیب توروچیلر بارو وقتده قزنی صایلاب نازلمقده عیب اش بولماسه کیره‌ك. صایلاب آلغان وقتده تربیه‌لی بولسون عالمه هم اخلاقلی بو-

لسون دیب صایلاب آلو دگل، فقط بای بولسونده ماتور بولسون، باشقه یوق. عمرلك یولداش، قایغو حسرت وقتلرنده موڭداش، زور اش وقتلرنده سرداش بولوراق تربیه‌لی اخلاقلی علمیده بار قز آلمق اوچون اجتهاد ایتمك‌كه‌ده كوب تربیه وعلمگه اهل بولو كیره‌كدر. بزم آغالرمز ایسه خاتون آلغانده حیوانیت صفتلرندن بولغان قوّه شهوانیه‌لرنی ادا ایتمك جهتندن باشقه‌سنی خاطرلرینه كرتوبده چغاره‌ایلر وباشقه جهتلری بار دیبده اویلامیلر در

علاءده صایلاب صایلاب اورتادن بر بای‌نڭ زهره اسملی قزنی آلمق، بایلك بیرمك بولدی، زهره‌ده علاء ازله‌گان بایلق ایله ماتورلق صفتلرینڭ هرایكسیده بار. آنڭ اوستینه‌ده علا ازلمگان دخی برقدرلی صفت بار اولده زهره‌نڭ گوزال خلق صاحبی بولمقی ایدی. زهره آزغنه اوقورغه یازارغه بلسه‌ده، ادبی كتابلرنی برده دیب اینورلك اوقوماسه‌ده حسن اخلاقده، علا افندینڭ اوزندن

نیچه درجه آرتق ایدکی آچق معلوم ایدی. اوقوچیلر سز بلکه علا اون یل مدرسه‌ده تحصیل ایدوبده نیچوك حسّن اخلاقــده زهره‌دن کیم بولسون دیب سؤال ایدرسز! هــم بوسؤالـکز بیك اورنلی‌در.

کم کوب اوقسه شول کشی تربیه‌ده اخلاقده باشقه‌لرغه اوزی رهبر بولورغه تیوشلی دیب ایتورگه حقکز بار، هــم شولای بولورغه‌ده تیوشلی دگلمی؟

درست علاء افندیده حسن اخلاقده باشقه‌لردن کیم توگل ایدی. فقط مدرسه‌ده یاته تورغاچقنه آزراق اخــلاقی بوزلدی، آنــده اول نی قــدر بحثلر یادلاب مجادلّه ومباحثه یوللرینی اوگراندی، شولای علمی اچنده صیمای باشلاغاچ باشقه‌لری برله قچقرشه باشلدی، بـارا تورغاچ اوزینه حسّن ظنلی بولوب تیز آچولی بر کشی بولوب قانی بوزلدی. بونك بولای قانی بوزلوب طبیعتینه ضرر کیلووی دورت یل صالداتق یورگانده‌ده بتمادی بلکه آرتدی (بزم صالداتلرده

تربیه‌لی‌می؟ یوقمی؟) شونك اوچون علا کشی ایله معامله ایدوونیده بیك یخشی بلمای تالاشه باشلاغاننی اوزیده سیزمای قاله ایدی.

زهره‌گه کیلساك اول تیك توروب اوسدی، یازو صزونی اجتهادی ایله‌گنه بلدی، الله تعالی احسان ایتمش طبیعتی تربیه ایله آلغه کیتماسه‌ده آرتقه‌ده کیتمادی آرتق اشدن چغارلق بوزلمادی. زهره‌ده علا کبی مدرسه‌گه باروب تحصیل ایتسه شکسز طبیعتی بوزولور، واخلاقیده اوزگارر ایدی. چونکه نه اصول تعلیم وتربیه بار! ونه‌ده حسن معامله واخلاق اوگراتو بار! ایسکی اخلاق کتابلری اوقلمای، اوقولسه‌ده نی اوچون اوقلغانی اوگراتلمای، یاڭا اخلاق وادبی کتابلر یوق: بولسه‌ده اوقورغه یارامی ایدی (موندن ۱۵ سنه اوّل) ایندی علاء زهره ایله قوشلدی، طویده بولدی، بعض کشی‌لرنڭ دنیانڭ اینڭ راحتی دیگان زمانغه علاده ایرشدی.

توغریسی بولار ایرلی خاتونلی بولدی.

٣.

ایندی علاٴ افندی‌نڭ دنیاده برگنه مقصودی قالدی، اولده براورنغه امام بولوب حضرت اسمنی آلمق ایدی. امام بولورغه بیك یخشی اورون‌ده بار، لکن امتحان قیلنوب قایتورغـه کیره‌ك . . . امتحان ئللہ نینداٸ آغراش توگل ایکان اوفاغه باردی قایتدی آلاٸ بولاٸ یو-روب برسنه اوزغـان ایدی علاٴمز حضرت بولوب امـام بوله‌چق آواینه کوچوبده باردی.

بو وقتده بولارنڭ کون کورشلری، زهره ایـله بربرسینه بولغان محبتلری برده نچاردیب ایتورلك توگل ایدی.

یوغاریده یازلغانچه علاٴ ملا بعض وقتده بیك تیز آچولنوب دنیانی هلاك ایـدر کبی بولسه‌ده، زهره آبصطاٸ بونی اختیارنچه قویوب صبرلق ایله اشنی تمام ایده، آره‌ده بوزلوب کیتارلك بر آچوفلان‌ده قالدرماٸ بارا ایدی.

اورنی ایله شونیده ایتوب کیته‌یم ئلی: دنیاده تیز آچوچان همده اوزینه

حسن ظنلی بولغان کشی ایله برگه توروب معیشت ایدو قدر آغراش بیك آز بوله‌در. آنك ایله برگه‌گنه بولغان تورمش اورماکوچ آووی کبی بیك تیز واتلوب کیتارگه‌گنه توره‌در. ایندی شولای بولغان بر تورمشنی واتماى بوزماى آلوب بارو اوچون نه قدر سیاست، ونه قدر عقل وتدبیر کیره‌کدر.

هرایکی طرف آچولی واوزینه حسن ظنلی بولسه مطلقا آیرلشوغه یایسه هر وقتده آغرلق ایله عزیز عمرنی زنداننه یاتوب کیچرگان کبی کیچررگه کیره‌ك بوله‌در.

زهره‌ده علاء ملا کبی بولسه ایدی، ئله قچان ایکی اشنك بری بولغان بولور ایدی. کونلر اوته، زهره‌ده علا ملانی عقلی آرقاسنده اوزی ئله‌گانچه یورته آله ایدی. عقل وتجربه، فکر وتدبیر ایله آیولرنی بییتمك، اوصاللرنی مسخر ایدوب ئله‌گانچه یورتمك دوغرسی انسان عاجز قالورلق ایشلرنی قیلمق ممکندر. نی قدر اوصال بولسه‌ده بعض کشی اوزینك ضرر کورگاننی، وباشقه‌لرغه

خدمت ایتکاننی بلمایدر. شونك اوچون عقل وتجربه ایله آرسلانلرنی آولامق بیك یگل دیگانلر.

٤.

بالالر بولا باشلدی

بولار ایرلی خاتونلی بولغاندن آلتی سنه صوڭ بش جانلی برعائله بولدیلر. فاطمه، زینب نامنده ایکی قزلری، علی احمد نامنده بر اوغللری بواوب بوکونك فاطمه بش یاشند، زینب اوچ یاشنده علی احمدده بریاشنده ایدی. بولارنك بو وقتده‌غی معیشتلرینه قاراغنده سعادتلی برعائله دیمك ممکن ایدی.

ماتور ماتور بالالرنـڭ یوگرشب اویناب کولوب یورولری، علی‌احمدنڭ چای اچکان وقتده کولوب بر اوینچق بولوب زهره‌نڭ آلدنده اوترووی علا ملاغنده شادلق بیره ایدی. بالا چاغالی بولوب آلارنڭ راحتینی کوروب تورمقنی بالالی کشیلر غایت قزق دیب ایته‌لر. بونڭ اوچون شادلنمقده اورنلی.

Б.А.С.С.Р.
Национальная библиотека
№ 2927
Oqmi Kәteрxanaһь
B.A.S.S.R.

لکن علا ملانکده شادلانووی آلارنك قزقلی حرکتلرینی کوروب اوزینك بالاسی بولو جهتندنگنه ایدی. یوفسه الله‌غه شکر بالالرم بولدی، بولارنی تربیه ایدوب اوقدروم. قزلرم تربیه ارقاسنده ملت آنالری بولدیغی کبی، بالامده ملت آتاسی وملت قهرمانی بولور، هم شولای ایدرگه اجتهاد ایدرم بونی اوزمه بورچ بلورم دیب شادلنو توگل ایدی. زهره ابصطای‌ده البته بولای اویلامای تورغاندر.

هرآتا آنا اوزلری نی کسبده بولسه بالالریده کیله‌چك کونده شول کسبده بولور کبی کورنو جهتندن احتمال علا ملا علی احمدنی ملا بولوردیب اویلاپ، زهره‌ده قزلرینی اوزی کبی برابصطای بولوردیب اویلای تورغاندر. آنك اوچون سوداگرلر اوزلرینك بالالرینی مطلقا سودا قیلمق اوچون توغان دیب اویلاغانی کبی، ایگنچی‌ده بالام ایگن چاچوچی، اوطونچی بالام اوطن صاتوب معیشت ایدر دیب فکر ایتەدر.

29638
Национальная библиотека
имени Ахмет-Заки Валиди

حالبوکه ایگنچیلك ایله اوطنچیلق‌دن یوغاری درجه یوق دگل‌در. بالالرینگ زور درجه‌لرگه ایرشورگه قابیلتلری بولادر. لکن آلارنڭ فکری ومقصودی ایگنچیلك ایله اوطنچیلق فلاندن اوتمگانگه کوره بالالرینی‌ده شول اوزلرینڭ بلگانچه تربیه ایدوب ایگنچیلك ایله اوطونچیلق درجه‌سنده قاللرغه اوگراته‌لر وشوگا راضی بوله‌لردر.

ایگنچی، اوطونچی، تگوچی بالالرندن بتون دنیاغه مشهور فیلسوفلر، حکیملر، محررلر، سیاسی‌لر دخی ئله کملر چقوب خدمت ایتمك‌لری بولارنڭ خاطرلرینه کروبده چقمایدر. توغریسی علمسز تربیه‌سز هر وقتده بالالرینی اوزلرینڭ کسبی ایله‌گنه تورورغه یارافلی ایدوب تربیه ایله‌لر، وباشقه‌لرنی اویلاب قارامیلردر. انسان بالاسی تربیه ایدلسه زور درجه‌لرگه ایرشوب سعادتنی توره‌چغنی بلگان ملتلر اوزلری تگوچی اولدیغی حالده، بالالرینی معلم محرر، حتی پروفیسر وباشقه‌لر ایتار اوچون

اجتهاد ایدوب تابقان آز آقچه‌لرنی شول عزیز بالاسنی انسان ایتار اوچون صرف ایده‌لر هـم مقصودلرینه‌ده ایرشه‌لر در. بزده ایسه اوقمق بلمك فقرا بالالرینڭ، مدرسه‌دن مدرسه‌گه آشارغه تابا آلمای یورگان شاکردلرنڭ اشیدر. بای بالالرینه اوقو نیگه کیره‌ك! آلار آقچـه آرقاسنده اوقماسه‌ده کشی بولام دیب اویلای بیت!

درست بیك تیز کشی بـوله‌در، بیچاره آتاسی‌تاپقان پاره‌نی آلوب بارابارا یوزقاره وبیچاره بولوب قاله‌در.

زهره آبصطای شولای بولسه‌ده بالالرینی یخشی‌تربیه ایده، تربیه ایدوویله اوـت باشلرینی تازه یورتوب، آشاغان ایچکان وقتلرنده قاراب آشاتوب، روس کیله جن کیله دیب قورقتمای، یخشی سوزلرینی اوگراتودن عبارت ایـدی. بونڭ اوچون زهره آبصطایغه آفرین دیمك ممکن‌در، چونکه اول بالا تربیه‌سی حقنده بر کتابده کورگانی یوق دگـل بلگان ایشتکانیده یوق دگلمی؟

اگر اصول تربیه‌نی کورگان واوقوغان بولسه ایدی نیچوك تربیه ایدر ایدی؟ اصول تعلیم وتربیه‌نی زهره دگل علاملا اوزیده بلمای بوتوغریده ملكٔلرچه جلد کتابلر بارلغندنده خبری یوق ایدی (بوندن اونبش سنه مقدم دگل، اصول تربیه وتعلیم اسلام مدرسه‌لرنده بوکونلرده یاڭا کورنه باشلادی، بونگادائر کتابلر یاڭا نشر ایدلوب دنیاغه چغه باشلادی.)

یاری ئلی زهره بالالری یغلاغان وقتده نافته‌لرنی دبرداتوب روس کیله جن کیله دیب قورقتوب توقتاترغه ترشمای. باشقه آنالرمزایسه بالالری یغلاسه شولای قورقتوب بالا وقتلرندن یوق خیاللر ایله بالالرینی بوزالر، روس لرنی کشی قورقتوب توررلق بر اوصال خلقلر کبی کورسته‌لر بونكٔ اثری اوله‌رق بو بالالر زورایغاچده جن تیه فلان تیه دیب اعتقاد ایدوب قانلرینی وغیرتلی ترك وتاتارلق طبیعتلرینی بوزالر، قارا-نغی اورون بولسه قایسی یاقدن جن

کورنور ایکان دیب قالتراب تورالر، یوق خیال ایله آورو بولوب اوزلری جن بولوب بته‌لر.

وطنداش روس‌لرمزنك اورام قاراو- لچی‌سنی کورگان وقتلرده باشقه‌لرمز دگل ملالرمز قالتراب تورالر. الحاصل بو تربیه‌نك ضررلرینی، غیرتسزلککه سبب بولولرینی یازمق اوچون نچه جلد لر یازارغه توغری کیله‌در.

بولای تربیه ایدلگان بالالردن تا- تارلرنك بورنغی غیرتلرینی امید ایتمك بوندن بش آلتی عصر آوروپا ایله آزیاده یوروب آرسلان کبی سودا، ایتکان تاتارلر وترکلرنك بالالری‌مز دیب دعوا ایدرلك صورتده بولمق بیك براقدر.

اوگراتو آرقاسنده لاچین اوزندن اون مرتبه زور بولغان بورکت‌لرگه هجوم ایدودن قورقوب تورمیدر، بزنك بالالرمزده کامل تربیه ایدلوب غیرتکه اوگرادلسه بولای یوق بار نرسه‌لردن قورقوب قالتراب تورماس ایدی. تکرار

ایته‌م هر نرسه‌نك باشی تربیه وبوڭاده علم کیره‌ك توغریسی بولار هر ایکسی بر، برسینه باغلانغان نرسه‌لردر.

۵

حسرتلی وقتلر.

دنیاده تورغان وقتلرده آغرلق صوڭنده آغرلق، فقیرلك صوڭنده فقیرلك کورمك بیك آغر بولمایدر. احتمال بونکده سببی آغرلقده فقیرلکده تمام اوگرانوب بتکانلکدن اولور: اما راحت صوڭنده آغرلق بایلق صوڭ فقیرلك کبی زور حسرت وآغرلق بولمای‌در. شونك اوچون اوّلدن فقیر بولوب اویرانگان کشی‌نی کورگان وقتده قزغانورغه توغری کیلسه‌ده، بایلق صوڭره فقیرلکگه دوچار بولغان کشی‌نی، وعائله‌نی کورگان وقتده باشقه‌چه قزغانورغه توغری کیله، کوڭلگه زور بومشاقلق حاصل بولادر، دنیا بولارغه آرتق‌چه ظلم قیلغان کبی کورنه‌در. فقیر بولوب تیز بایغان کشی بایلقنی کوتاره

آلمای اورنسز استعمال قیلغان کبی، بایدن فقیر بولغان کشیده نی اشلرگه بلمای فقیر بولوب کون ایتونك چاره‌سنی بلمای عاجز بولادر.

دنیانك بارشی بیك ترتیبسز بولو سببلی بیك یخشی‌غنه تورغان وقتده هیچ اویلاماغان یافدن ئلله نیندای ایس کیتوب حیران قالورلق آغرلقلرنی کیتروب چغاره‌در. شونك اوچون بو دنیانك اوزنده بیك آزا کشی ممنون بولوب کوبره‌ك خلق دنیاغه دوشمان بولوب "های دنیا دیب بارمق سلکوبکنه توره‌در. اگر کوزگه کورنه تورغان بر نرسه بولسه آنی بیك تیز هلاك ایدوب تاشلارلر ویوق ایدرلر ایدی

دنیانك اوزی کوزگه کورنه تورغان نرسه بولماغاچ، دنیاده راحت کورگان دنیانك اوز بالالرینی یعنی حاکملر ایله بایلرنی هر وقتده دنیاغه دوشمان کشیلر آلارغه نچار کوز ایله قاریلر. دنیاده آلاچق اوچنی آلاردن آلوبقنه توره‌لر حکیملر محررلر الحاصل هر عقلی

اهللری بو دنیادن شکایت ایدودن بو-
شامایلر. بولارنـنك هر برسی شول
دنیانی اخلاقلی وکیتش‌لرنی ترتیبکه
صالورغه بتون قوتلرینی صرف ایته‌لر.
شولای بولسه‌ده دنیا همان استبدادلی
حکومت کبی اوزینك مقصودنی تله‌گانچه
اجرا قیله وتله‌گانچه حکم ایده‌در √ تله‌گان
کشینی آچ تله‌گان کشینی یتیم قالدره،
تله‌گان کشی‌سنی زندانغه یابه توغریسی
همان شول ظلمنـده دوام ایده‌در. بر
طـرفدن ترتیبکه صالام دیب تورغـان
وقت، ایکنچی طرفـدن آنـدن زور
ترتیب‌سزلکلر چغه‌در. الحاصل دنیانك اوز
جهتندن کیلگان طبیعی بولغان آغرلقلرنی
مدافعه ایدوب‌ده بتروی آغردر.

بو دنیانك کوب ظلمندن برسی علاء-
افندی عائله‌سینه‌ده ایرشدی. فاطمه یدی،
زینب بش، علی احمده اوچ یاشنده
وقتده زهره آوری باشلادی. بونـنك
بردن بر آوروی بو سعادتلی وراحت
تورا تورغان عائله‌نك بارشنی بوزدی.
اویده نور بتدی، بالالرنك کولوب

تورغان آچق یوزلری قایغولی حزین
صورتده کورنه باشلادی، علاء ملاغه
بو اش بیك آغر کورندی بو حسرتلر
یاننده صالداتده کورگان آغرلقلر بیك
راحت بر نرسه کبی کورندی چونکه
هر کمگه معلوم اوتوب کتکان آغرلقلر
خصوصا یاش وقتده بولسه بر قوناق
کبی بولوب قاله، تأثیری هیچ اونتلما-
سه‌ده حسرتی بته‌در.

علاء افندی، زهره آورغانچی کاشکه
اوزم آورسام برده بو درجه خفالنمس
ایدم دیب اویلی باشلادی، اوزی آورسه‌ده
زور قایغو بوله‌چقی آچق بر اشدر.
لکن کوزی آورغان کشی تشم صزلاسه
برده آور سنماس ایدم دیگان کبی، تشی
صزلاغان کشی‌ده کوزم آورسه برده
آورسنماس ایدم دیمك بر عادتدر.
حقیقتده قایغو حسرتنك کورلوب تورغانی
باشقه‌لرنك بارچه‌سندن آور کورنه‌در.

زهره‌نك اوروی علاء ملاغه آور کورندی
شولای بولسه‌ده مونده ایك آغرلق فز

غانچ بالالر ایله زهره آبصطاینڭ باشینه توشه‌چکدر. آجل آوروی ایله آورغانده یوره‌ك پاراسی بالالرینڭ یات اوگی آنا قولینه قالولارینی، یتیم اسمنی آلوب آنالری اولگان آزقسزقارلوغاچ بالالری کبی بولولرینی ایسکه آلوب خاطرلاب نه قدر جانی صغله وتارغه‌در. کشی‌نڭ کیل‌چکده نی کوره‌چگنی بوکوندن ایتوب بولماسه‌ده بزم خلق‌ده بلکه بتون انسانده وبتون حیوانلرده باشقه‌لرنڭ بالاسی‌نڭ قدری بولمای، آلارنڭ کوز یاشی ایله یغلاب اوترماقی اوگی آنالرغه ذره قدری اولسون تأثیر ایدوب، قاتی قلبلرنی یومشاته آلمایدر. بونی حیوانلرده بیك آچق بله‌لر یتیم قالغان بوزاو کیلوب باقروب‌سوت صوراسه صییرده آنی قبول ایتمای سوزب جیباره‌در. بو بالالرده شولای قالاچق دگلمی؟ دنیاده یاش کوینچه آنادن یتیم قالغان کشیلرگه یتیم توروب قالونڭ نه درجه آغر ایدکنی توصیف قیلوب تورغه‌ده یارامیدر. یتیم بالانڭ صورتندن

یتیم ایدکی بلنوب تورا، کچکنه بولسه‌ده زور کشیلر کبی حسرتلی بولادر.

چونکه بو دنیا اوزینڭ اوصاللغنی برنچی دفعـه اوله‌رەق بولارغه ایـڭ آغر جهـتدن کورستوب، اوزینڭ ظالم ایدکنی بلدروب قویادر، بـو اویلاب قاراغانده بـو یتیملك اوگیلك یالغز آناسی وفـات بولغان بالاده‌غنه بولمای بلکه بیك زور جمعیت تشکیل ایتـکان بتون ملتلرنـڭ یتیم واوگی بولوب قالووی باردر.

بولارده اوگی آتا قولنده قالغان بالا کبی حسرتـلی بولوب، آچق یوزلی شاد کوڭللی بوله آلمایلر.

بولارغه سوت، یومشاق طعام بیروب قدرله‌ب اوسترو بولمای، بلکه نی‌توغری کیلسه شونی آشاب اوسارگه توغری کیله. شول سببلی بو افراد ملتنڭ تنلری ضعیـف ناچـار بولوب اوسه‌در. اول ملت نی‌قدر طرش وچالوشوچان بولسه‌ده اشـلـری تـیز آلـغـه بـارمایدر.

اوگی آنا بالالرنی، تار کوڭلی ایـله

قصوب هر وقتده مشقت‌ده آصرارغه اوز بالالارنی سیمرتوب، قوت آلارنڭ قولنده‌غه بولوونی تله‌ب اجتهاد ایده‌در. شونڭ اوچون اوگی آنا اوزینڭ ماڭقه بالاسینی کشینڭ بیک تازه ومـاتور بالاسندن آرتق کوره‌در.

بوڭا بو کونده بتون دنیاغه تارالغان یهودیلر مسلمانلر باشقه‌لر مثـال اوله بلور. چونکه حکومتلرنڭ شولای بولورغه تیوش ایدکنی اوز سیاستلری اقتضا ایدوب طورادر.

اوگی آنا اوگی بالاسینی آرتقه قالدروب اوز بالاسینی نیچـك بولسه‌ده آلغـه چغـارورغه اجتهـاد ایتماکی انگلتره حکومتی‌نڭ هندلیلرنی حکومتلرنڭ باشقه اوز سیاسی فایده‌لری اوچون آرتقه قالدرغه اجتهاد ایتولرینه بیك اوخشایدر. توغریسی یتیملك اوگی‌لك هر وقتده زیاندن باشقه بر نرسه کیتره آلمایدر.

زهره آبصطاینڭ حالی کوندن کون آغرلشوب بر کون اوزینڭ آفتق کونلری ایدکنی بلدی. بـو وقتده

ایکی قزی ایله علی احمدنی برر برر
چاقروب آرقەلرندن سویه، سوز
اورنینه کوکلینڭ ایڭ نچکه ونازك
یرلرندن قایناشوب چقغان کوز یاشی
ایله بولارغه ایسانلەشه آیرلشو وداعسنی
ایده ایدی. بعض وقتلرده آدم بالاسینڭ
قزغانچلی حرکتی قیلانشی، کوز یاشی
سوزدن کوب درجه آرتق تأثیر ایده
وکوب معنی‌لرنی افاده قیلەدر. محررلر
شاعرلر جانسز جمادلرنڭ تورمشندن
وآلارنڭ حالتلرندن نی‌قدر معنی‌لر،
تأثیرلی تصویرلر وحکایەلر یازه بلەدکی.
حالده، جانلی فقط سوز ایتورگه عاجز
قالغان حسرتلی کشی‌لرنڭ حرکتندن
بیگرەك کوب معنی‌لر چقاروب یازه
بلورلر. زهره آبصطاینڭ حرکتی
وکورگان آغرلقی یازلسه، تصویری ایله
جلدلر تولار ایدی. شفقتلی آنانڭ اول
کچکنه بالالرندن آیرلو حسرتی ایله
آورو قایغوسینڭ برگه قاتشووی
واول کچکنه بالالرنڭده، آنالرینی
بو حالده کوروب قورقولرندن

یغلاولرن اونتوب ایسسز بـر حالده
ترولری قزغانچ دگلمی؟ علا ملا بو
کون یسیع نمـازینه باروب امـام
بولوب نماز اوقسهده تلی قرأت اوقدقی
حـالده کوکلی زهره آبصطایده وئلـه
قایده یوری ایـدی. سورەلرگه غایت
ملکه حاصل قیلدغندن برده فکـر
ایدوب تورماسهده یاڭلشو احتمالیده
یوق ایدی.

عمرلـك یولـداش بـولغان بـر
خانوندن، بیك یقین بر احبابدن آیرلونڭ
آغرلغی اربابینه معلومدر.

علاء مـلا نمازدن قایتوب کرگاچ
زهره آبصطاینڭ بالارینه قاراب آفرین-
غنه سوز ایتـکانلرینی وبـرر بـرر
سویگاننی کورگاچ اختیارسز اولەرەق
آغلادی، تختندن بختندن آیرلغان شاەلر
کبی اوفلادی.

شول وقتده زهره آبصطایده عـلا
ملاغه قاراب آقتـق سوزی اولەرەق
اوشبو سوزلرنی وصیت ایدوب ایتدی.

عزیز زوجم! بنم بو ساعتده جانم

غایت فسلدی ایندی شکسز بو یافتی دنیادن آیرلەچقمنی آچق بلدم.

ایندی بو دنیادن خصوصا حلال زوجم سندن، کوز نوری بالالرمدن آیرلوب یالغز قاره قبرگه باراچقمن. بنم ایچون ایك آغر نرسەدە سزدن خصوصا بو یتیم قالاچق قوش بالالری کبی اوچ بالامدن آیرلودر. بنم برنچی مقصودم عزیز ایمان ایلە سزنك رضالغکز همدە بو عزیز صبیلرنی رنجتمای تربیە ایدووکزدر.

ایندی بو بیچارەلر اوگی آنا قولینە قالاچقلردر. بلمام بولارنك آنالری نی کبی اولەچق؟ اگر دنیانك وفاسز بر آلداوچی ایکاننی باوبدە یتیم بالالرنی قزغانوب تربیە ایدر اولسە بیك یخشی! لکن شفقتسز مرحمتسز بولوب بو بیچارەلرغە اوگی آنا کوزی ایلە قاراب صوغوب اورشوب اوست باشلرنی قارە ایدوب یورتور بولسە بنم چدار حالم بولماس!... اوف!... فقط بن اول وقتدە قارە قبردە تو فراق آستندە بواووم

سببلی آه زارم سزاره ایشتلماز... شونیده خاطرکده توت! بو بالالر بندن سزه ایك زور امانتدر، اگرده بنم بو وصیتلرمنی اونتور بولساك قیامت کوننده عادل حاکم بولغان جناب حق آلدنده ایکی قولم یاقاکده بولوونده هیچ شك یوقدر. یاش خاتون خاطری اوچون بنم خاطرمنی ویاش بالالرنك خاطرینی قالدرر بولساك الله تعالی‌نك رضالغی سندن یراق بولور. خوش حلال زوجم بندن بحیل بول! اوف! دیب قول صوزاده کوزلرندن یاشلرنی آغزوب ایکنچی یاقغه باشنی بوره. بو وقتده علاء ملاده زهره آبصطاینك قولنی توتوب قالتراغان طاوش ایله: یارار یارار بحیل بولدم اوزك میندن بحیل بول وصیتگنی اورنینه یتکرودن توقطامام، دیب ایتودن باشقه سوزگه حالی کیلمای.

زهره آبصطاینك بو وصیتی نه قدر تأثیرلی واونتلمازلق‌در، لکن علاء حضرت کوبمی وقت اونتمای توررعمرکز اولسه بیك تیز کوره‌چکسکز!.

کوب وقت اوتمای زهره آبصطای علاء مـلاغه (یس شریف) اوقورغـه قوشه، علاءده، نیشلرگه بلمـای، قایغولی بر صورتـده یس اوقورغه باشلای. بیچاره بالالرینی شول وقتده کورساگز ایدی: علی احمد بولار نی‌اشلایلر دیگان کبی آبتراب تورا، فاطمه‌ده اوکسوب اوکسوب یغلای، زینب ایسه زهـره آبصطای یاتقان مندرنڭ بر یاق چیتنه باش قویوب یاته ایدی.

بولاردن باشقه زهره آبصطای‌نڭ آناسی، همـده شمسی قارچق، قایغولی صورتده اوطرالار ایدی. بولارنی کور- گانده شول شعرلرنی أیتمـای چداب بولورلق دگل ایدی.

شعر:

علاء مـلا اوطرادر یس اوقوب
زهره یاته، اوله‌من دیب قایغو یوتوب
شمسی قارچق زهره‌نڭ حالن قارای
قایچان جانی چغار دیوب قولن توتوب

فاطمه علی احمد همده زینب
قالدره بو وفاسز یتیم أیلهب

حق تعالی محبتنڭ جبی ایله
بولارنی آناسینه قویغان بهیلهب

محبتلی آنالری شول زهره
اختیارسز قاره یرگه باروب کره

بو کونده زهره وفات بولوب کیتسه
بالالرغه تربیهنی کملر بیره

اجل دیگان موینینه قورق صالوب
قبرگه صالوب قویه موندن آلوب

ئلله یوقسه بو چنلابوق اولهمی؟ دیب
اوطورادر علاء ملا حیران قالوب

شم کبك بیك تیز سونه بو عزیز جان
دنیاده یانوب توروب بر آز زمان

دنیانی «سین ناچار» دیب سوکسهلرده
بو دنیا بو عادتن طاشلاماغان

آغر وقت عزیز جانڭ چغار وقت
حسرتینه چاق چاقغنه چدار وقت

چچکهلی آلمه آغاچدای بویلرڭنی
توبندن طامری ایله یغار وقت

قزقلقننڭ آفتـق‌لری قایغو بولوب
حسرت ایله ایکی کوزلر یاشکه تولوب
بالالرغه بو دنیاده نی راحت بار؟
آنالری کیتوب بـارسه آیرلوب؟

دنیاده براو اوینـای، براو کوله
آتا بـالا حسرت کوره آنا اوله
شادلق‌لر بتماس کبی تورغان چاقده
کرتوب قویه چغا آلماسلق بر مشکله

عـلاء مـلا یس شریفنی ایکنچی مرتبه اوقوب (وجعلنی من المکرمین) آیت شریفه‌سینه یتـکان وقتده، زهره آفتق مرتبه کوزنی اوی اچینه أیله‌ندروب قارادیـده: خوش بولـگز ایندی بـن چاره‌سز بـو دنیادن کیـتدم، سزدن آیرلدم، نه قدر کیتماسکه اجتهاد ایتدم ایسه‌ده فایده بیرمدی،دیگان کبی،قوری گوده‌سی سوزلوب یاتوب قاله...

علاء ملاده بار قیمتلی تاشنی تیران دینگزگه توشروب حیران قالغان کشی کبی آه، دیگان سوزدن باشقه سوزده أیته آلمای آق نرسه ایله اوستون یابه‌لر.

آه، بیچاره بالالر سز بالا بولو سببلی

اولومنكٔ آغرلغنی بلمایسز فقط عزیز آناکٔز بولو جهتندن بو نیشلادی دیب زورکشی‌لر یغلاب تورغانغه‌غنه یغلای‌سز!

علی احمد سین احتمال بو کون آنام بولای یاتسه‌ده ایرته‌گه کیری اولگیچه بولوب یوری باشلار دیب اویلای تورغانسکٔدر. آه بالا سینکٔ آناكٔ ایندی کیری قایته‌چق دگل!...

سز بو کوندن صوكٔ اوگی بالا، یتیم بالا نامنی آلوب بتون راحتلکٔدن آیرلدکٔز! سزنكٔ آنا قوچاغنده اوسوب زورایماقلقکٔزغه آناکٔزنكٔ اجٔلی مانع اولدی. سزدن اختیارسز تارتوب آلوب کیتدی.

اول تون علاء ملاغه هم بالالرغه ایكٔ حسرتلی تونلرنكٔ بری ایدی. شونده‌ده بالالر یغلاب توره تورغاچ یاتوب یوقلادیلر بو، تون علاء ملا اوچون بیك آغرلق ایله اوته، تورلیچه اویلرغه توشره، دنیاده استقبالده برده امید وشادلق قالمغان کبی کورنه ایدی، لکن انسان بالاسی هر وقت قایغو وقتنده شولای فکرده بوله، فقط بیك تیز بو وقتلرنی اونتوب کیته‌در.

٦

(زهره آبصطاینی قبرگه آلوب کیته‌لر)

ایرته‌ن توراغاچده زهره آبصطای‌نڭ وفاتی بتون آولغه تارالا، بونڭ اوچون هر کم قایغره بونی هر کشی قزغانه، شولای بولسه‌ده «کجه‌گه جان قایغوسی قصابقه مای قایغوسی» دیگان کبی بعض خاتونلر ایندی علاء ملا کم قزینی آلور ایکان؟ آنڭ کبی بای کشی‌گه یوز قز تابلور دیگان معنی‌ده سوزلر ایته‌لر.

درست قز تابلور بزده قز بیك آرزان نیچه قز تابوب آلورغه ممکن، اش فقط علا ملاده توگل، یتیم قالغان اوچ بالاده‌در.

علاء ملاغه احتمال بیك یخشی یولداش تابلور. مونده بزم قزغانغان نرسه‌لر آغرلقغه قالاچق اوگی نامنی آلاچق اوچ بالادر.

ساعت ۱۲ نچی بولغانده زهره آبصطاینڭ باروب یاته‌چق منگولك یورتی حاضرلندی. اوزنده اختیار قالماغان زهره‌نڭ گوده‌سنی اویدن کوتاروب آلوب چقدیلر. بو

وقتده زینب ایله فاطمه نڭ نی روشده ایکاننی کورساگز!...

تربیه ایدوب حلال سوتنی بیروب اوسترگان عزیز آنالری بوکون آیرلوب کیتدی دگلمی؟ گوده‌سیـده «خوش ایندی بالالرم» سزدن آیرلدق، سزلرنی یالغز الله‌نڭ رحمتینه تابشردم دیب حال تلی ایله أیته دگلمی؟ بو کوندن صوڭ بو بالالرغه کم شفقت کوزی ایله قارار؟ بولارنڭ هـر بـر صوراغانلرینی کم بیروب تورر؟ فاطمه‌نڭ کوزندن بیتینه آغوب توشکان یاشلری، حزین حزین طاوشلری، بلکه بتون وجودی اوزینڭ حالـدن شول شعرلر ایله شکایت ایـده دگلمی؟

شعر:

آنام کیتدی قبرگه، قورقنچ قاره یرگه
بزله‌ر مونده قاله‌مز، کیته آلماینچه برگه

کیتدی جغوب آنامز، حسرتندن یانامز
. ایندی بزلر بوکوندن، یتیم اوگی بالامز

ایندی نیچك ایتارمز؟ کمنی آنا ایتارمز
اوز آنامز بارایدی‌دیب، قایغ‌ازلاب کیتارمز

سزنی کیتدیلر آلوب، آغاچ تابوتقه صالوب
نیچك صبر ایتارمز بزلر بو یرده قالوب
اوسکه کییوب آق کفن، تاشلاب کیتدڭ اوشبو کون
محشر کوننده‌ن آغر، بو کونلر بزنڭ اوچون

علاء ملاده زهره‌نی قویوب قایتقاچ حسرت ایله نی اشله‌رگه بلمای هیچ نرسه‌دن ماتوراق تابمای کون‌لرن تونلرنه‌دن آیرمای آه اوف ایله عمرن اوزدره باشلادی. بو کون‌لرده یتیم بالالرنی زهره‌نڭ آناسی مونده توروب تربیه ایده باشلسه‌ده، بالالرنڭ یوزلری صاری بولوب کوڭلسز بر صورتکه کردیلر.

بر وقتده اوچ یاشنده‌گی علی احمد فاطمه آپاسندن شول سوزلر ایله آناسنی صورادی.

ع: فاطمه آپا، بزنڭ أنی قایده کیتدی؟ ئه ایندی اول قایتمی‌منی؟

فاطمه: أنی ایندی قایته تورغان یرگه کیتمادی، ایندی اول قایتماس بز آنی قیامتده کوررمز.

ع: اول صوڭ نیگه بزنی تاشلادی بزنی نی اوچون قزغانمادی؟ ئلله یوقسه اول قیامت بیك ماتور یرمی؟

فاطمه: اول بیت! اوز اختیاری ابله برنی ناشلامادی، آوروب وفات بولدی. قیامتنگ نیچك ایکاننی أتی بلور. آندین صوره. (بـو بالالر شول سوزدن صوڭ ایکیسیده یغلادیلر.)

علی احمد، أتی‌سی یانیـنه باروبده بـو توغریده شولای سوز باشلادی:

علی احمد: أتی آپـام فاطمه: «ایندی بزنگ أنی قایتماس بـز آنی قیـامتده کوررمزدی» آنی نیگه آندین قایتار-می‌لر؟ قیامت نرسه اول؟

علاء ملا: کچکنه بالانگ بو اثرلی سؤاللرندن عجبلنوب اثرلنوب کوزلری یاشلەندی. وایتدی «بالام ایندی أنی‌یكنی موندەکوره آلمامز، آنده بارغاچ کوررمز. اول قیامت (بزنگ اولـگاچ) باروب برگه کورشه تورغان یردر» دیـدی. آه یتیملك حاضر قیامت نڭ نیچك ایکاننی بلدره باشلادی. شول کونـدن صوڭ بیچاره علی‌احمد اویناب یورگانده أتی‌سی یاننده اوترغانده «میـن تیز ئولاب» أنی یانینه بارامن مین أنی کبی بولام دیب سوزلوب یاتوب آورغان آناسی صفتینه کره ایدی. بالالرغه آنالر بیك قدرلی

شول. فقط وقتسز آنا ایل برگه کیتوب بولمی. علاء ملا ایتمش قیامت کونلرینی کوتارگه توغری کیله‌در.

۷
علاء ملا یاش خاتون آلورغه اویلادی.

علاء ملانك یقین کورگان دوست ایشلری و باشقه‌لری هر وقتده کیلوب: کوب حسرت چیکمه! اولگان کشی آرتندن اولوب بولمای ایندی، صبر ایت، سزگه انشاء الله الرحمن آندین آرتق خاتون‌ده تابلور، اوزگزنك باش صاو بولسون تقدیرگه چاره یوق ایدکنی اوزگز بلەسز بیت!... دیب تسلی ایدرگه خاطرنی تنچلندرغه ترشه‌لر ایدی. کشی‌گه، کشی سوزی تأثیر ایتمای قالمایدر. شول سببلی علاء ملاده کوندن کون زهره آبصطاینی اونوته. کوکلنده حسرتلری بته، کوکلندن یوق اوچون قایغرام مگا بیت آندین کوب آرتق قز تابلور دیب فکر ایده باشلادی.

بو اورنده چن کوڭل ایله یاراتقان کشی‌نڭ آیرلو حسرتی عمر بوینچه اونتلمای بارمقی‌ده چن تربیه کورگان کشی‌لرده‌گنه بوله ایکان دیب خاطرگه کیل‌در. یوقسه قالغان کشیگه خاتون‌ده مالده تابلور آندن کوب اش یوق؛ فقط چن یاراتوب کوڭل کوڭلگه، خلق خلقه توغری کیلگان بر یولداشنڭ بیك تیز تابلوی آغر اشدر. بونی ایسه چن احباب چن یولداش ازلگان کشیلر بلورلر چن احباب چن یولداش تابمق میلیون بهاغه تورغان آلماس تاشنی تابمقدن کوب درجه آغر اشدر. آز فایده اوچون، بایسه بر سوزنی کوتاره آلمای آیرلوب کتکان دوسلر، ایڭ زور دوشمانلردر. دنیاده تاش تابلور، قیمتلی باش تابلماز دیگانلر.

کوب وقت اوزمای علاء ملاغه یاش خانونده تابله، اوزی ملا بولوب تورغان قریه‌ده صفا بای، لطیفه اسملی قزینی بیرماکچی بولوب وعده ایده. علاء ملاده چن کوڭل ایله راضی اولوب تیز کوندن طوی یاصاماقچی بولالر. دنیا دیگان

نرسه‌ده زمان ساعتی بیك تیز اوزه تورغان بر نرسه بولغان اوچون وعده قویغان کونلر کیلوب‌ده یبته. کیچکه قارشی علاء افندمز، ماتورلنوب شادلنوب، باباسی اوینه ماتور قزغه قوشلورغه باره.

آه دنیا بو وقتنی زهره کیلوب کورسه یوراکاری یارلور، اختیارسز یغلار، نی اشلارگه بلماز ایدی.

علاء ملاغه بیك تیز قز تابلدی، زهره آبصطاینی اونتدررلق بولدی. بیچاره بالالرغه آنا فایده؟ آلارنك آنا حسرتنی کم بتره آلا؟ بو آنا آلارغه اوگی نامنده اولاچقدر. علاء ملا قزغه باروب‌ده قوشلدی، حسرتلر تارالدی.

لطیفه‌غه قوشلوب ایکی اوچ کون تورغاندن صوك، بر برسینه تانشلق واوگرانولك حاصل بولغاندن صوك، لطیفه آبصطامز اوز فکرنچه اوزینی علاء ملاغه بیگرك سویدروب، گویه زهره‌نی اونتدرماقچی بولوب: مین ماتورمی؟ اولگان خاتونك زهره ماتور ایدیه‌می؟ یه أیت! دیب ایته باشلادی.

لطیفه‌نك اوشبو ایکی جمله سوزندن

اوءوچیلر شاید آنڭ تربیه‌سزلك ایدکنی آڭلارلر دیب حاضر لطیفه‌نڭ نیچك ایدکنی یازمی توره‌مز، بلکه کیل‌چکده لطیفه‌نڭ قیلنش یورشندن نیچك ایدکی اوز اوزینه بیك آچق بلنور. لطیفه‌نڭ: مین ماتورمی؟ زهره ماتورمی؟ دیگان سوزینه قارشی علاء: ملا میڭا قایوسکز تربیه‌لی اخلاقلی بواسه شول ماتور-دیب جواب بیرو کیره‌ك ایدی. لکن علاء ملا لطیفه‌نڭ ظاهری ماتورلغینه قارابقنه باشقه‌سنی تیکشرمای: سز ماتورراق دیب أیتودن اوزن اوزی توقطاته آلمادی. کوب وقتلرده اوتمی علاء ملا لطیفه‌نی اوز اوینه آلوب کیلوب برگه معیشت ایته باشلادیلر.

٨

(لطیفه‌نی آلغاندن ایکی یل صوگره)

قارا قارشی زور ایدوب بنا ایدلگان یخشی‌غنه أیکی اوی بولوب اورام یاغنده‌غی‌سی ماتور اوی (قوناق اوبی)

اچکی یاقدەغیسی آش اوی دیب تعبیر ایدلورلك اویلر علاء ملانك اویلری ایدی. شولوق آش اوینده ۹ یاشنده فاطمه، ۷ یاشنده زینب، بیش یاشنده علی احمد، قوللرنده بر ەر تلم (کیساك) ایکمك اولدغی حالده قاتق آشاب اوطرالر ایدی. بو بالالرنك اوست باشلری قارالغان، کولمكلرینه قاتق بویالغان، یوزلری نورسز بولوب صولغان، کوزلری اچکه باتقان، قزلرنك ساچلری تارالمی چووالوب بتکان، علی احمدنك کولمك ییگی یرتلوب، بەیلەب قویغان ایدی. بولارنی بو حالده کورگان وقتده برده بلمەگان تانیماغان کشیده بو بیچارەلر یتیم ایکان دیب بلوب قزغانورلق ایدی. قوناق اوینده ماتور اویده لطیفه آبصطای ایله علاء ملا راحت راحت اویناب کولوب چای اچەلر، آشیاولق (دسترخان)ده مایغه پشکان اسسی قویماق، بال مایلر تولی اولدیغی حالده، اورتالرنده یاکا اوتوره باشلاغان بر بالا، قولینه شکر توتقان، توشوب کیتسه نیتسه لطیفه آبصطای آلوب بیره، علاء حضرتمزده بو بالاغه قاراب

آوزن سزغرتوب ایکی قولنی صوزوب
"کیل میکا کیل،" دیب چاقرمافده ،
یاش بـالا آزراق تـالپنوب کیلورگه
تلی‌سه ایرلی خاتونلی قزق کوروب
شارقلداشوب کولمکده ایدی‌لر. تگی
اویده‌گی بالالر قاتق آشاب اوتورغان
وقتنده بویـاش بـالانڭ شکر آشاب
اوترونده‌ده بوبالا یاش خاتون لطیفه
آبصطاینڭ بالاسی ایدکی صوراماغان
کشی‌گه‌ده معلوم ایدی.

بیچاره فاطمه زور کشیلر کبی
توغانلرینه قاراب: "توغانم ،قاتقنی توکمای
آشاڭز! یاش ئه‌نی کیلوب کورسه
آچولانور بزنی توقمار،" دیب اوترغانده
لطیفه آبصطای کیلوب کروب: "آشاغز
بیرانلر!.. تویماس کبی بولوب توره
ایدڭز،تویگز!" دیگان‌کبی قاتی‌سوزلرندن
بونڭ شفقتسز ایدکی بلنه ایدی.
بیچاره‌لرنڭ کوره‌سی آغرلقلرینه قارشی
شول وقتده علی احمد قاشقنی آلدینه
یاکلش (خطا) توشروب جیبرو ایـله
لطیفه آبصطای بونڭ چیکه‌سینه چابوب
اوتلر چغاروب تگی اویگه چغوب کتدی.

شول درجه قاتی صوقسه‌ده علی‌احمدنڭ
قچقروب یغلاو احتمالی یوق ایدی، چونکه
آلار صوغلوغه شول درجه عادت آلغانلر
ایدی: قاچان وقت یتار، ذایاق قاچان توشار
دیب کوتوبکنه توره‌لر ایدی.
اگر صوغلغان وقتده یغلاب طاوش
چغارسه‌لر دخی نغراق (قاتیراق) صوغله-
چقلرینی بیک آچق بله‌لر ایدی. لطیفه‌نی
کورگان وقتده قالتراب قورقولرندن
بالضرور عیبلی اشلرنی اشلاب قویه‌لر
شول ساعتده آغر جزالرینیده کورالر،
برگنه صوغلو ایله قوتلوب قالسه‌لر بیک
زور غنیمت دیب بله‌لر ایدی.
لطیفه آبصطای تگی اویگه کرگان
وقتده: «توگه‌لرده بته‌لر، کونی تونی آشا-
ودن بوشامایلر!» دیب سویلانه باروب
کرسه‌ده علاء ملا بر سوزده انداشمای
(تیك توره) البته یاش آبصطای درست
ایته دیگان کبی تیك توردی. بولار
اولگیچه کیف صفا ایله چای ایچه باشلا-
دیلر. کاشکی شول وقتده زهره آبصطای
کیلوب کورسه علا ملانی قاراب: های
اویاتسز، انصافسز! بنم آقتق کونمده

جان آچیصی ایله أیتکان وصیتمنی اونتدگمی؟ اول وقتده هیچ انصافسز بولماس کبی بنم سوزلرمنی کوز یاشلك ایله قارشی آلغان ایدك دگلمی؟ یاش آبصطای کیفی وخاطری ایچون اوگی بالالرنك خاطرنی قالدرماسقه بولغان وعدهك قایده؟ اوزگز تاملی وطاتلی آشلر ایله چای ایچوب، بیچاره یتیملرگه آچی قاتق ایله قاره آرش ایکمگی بیروب قویماقگز قدر انصافسزلق بارمی؟ آلتون کبی بالالرمنی تربیه‌سز بوصورتده قالدردقگز اوچون برالله حضورنده نی جواب بیررسز؟ دیب قانلی یاش ایله قاتش سوزلر ایته‌چك. لطیفه‌غه قارابده: آی قاتی طاش یوراکلی خاتون! اوزك بنم کبی وفات بولوب بالالرك بنم قولمده قالوب، شولای آغر-افلر کورساتسام نیچوك بولور ایدی؟ بو جهتلرنی آزراق اویلاب بو بیچاره‌لرغه آزغنه اولسون شفقت ایدرلك سینده عقل یوقمی؟ دیه‌چك ایدی.

های بیچاره زهره آبصطای بو دنیا ظلم وجفا دنیاسیدر. بیك آزغنه انسانلر انصافی ایله صفتلنوب قالغانلرین ظالملردر،

بر کشی کشی قولنده مغلوب بولوب
قالسه هر زمان مظلوم بولوب آه زار
ایله کونلرن اوزدررغه توغری کیلهدر.

بو حاللر یالغز سینگ یتیم قالغان
بالالرگدهغنه دگل، بلکه بتون ملتلرده
باردر. بالالر اوگی آنا قولینهقالدیغی
کبی بر ملتنگده یتیم بولوب قالووی
باردر.

ظالملرنگ قول آستنده چیکسز مظلوملر
شول یتیملرنگ لطیفه آبصطای آلدنده
قالتراب تور دیغی کبی قالتراب تورمقدهلردر.
قولندن قاشغی توشکان علی احمد کبی،
آزغنه عیبی اوچون جزا کورگان علی
احمد ایله دنیا تولغان آچی قاتق آشاغان
کبی آچی جزا وآغرلقلر کورگان
کشیلر حسابسز بولغان، فقط تمنی آشلرنی
لطیفهلر ایله علائلر کبی رحیمسز
وشفقتسزلرگنه آشاب تویغان، باشقهلر
آچ قالغاندر.

انسانلر شولای ظالم بوله توروبده
همان اوزلرینی حقلی، ظلملرینی اورنلی

کیله باشلاغان ایـدی. بر کون لطیفه آبصطاینڭ آسراو قزی یبرگان یردن قایتهادی، لطیفهنڭ اوزینه قامر باصارغه توغری کیلدی. شـول سببـلی غایت آچولنوب یوری. نیچوك بولسهده آصراو-نڭ اوچنی بر نرسهدن آلورغه تلیایدی. فاطمه، زینـب، علیاحمد، قورقولرنـدن اویدن چغوب قاچقانلر، آنالرینه کورنمای یورگان بولسهلرده قزان آستینه اوت یاغارغه کشی کیـرهك بولغاچ: «قایده کیتدی شول محبتسز ارم تاماقلر تیز کیلوگز!» دیب قچقردی.

شول وقت زینب یوگروب کیـلو ایله: قایله یوریسز آشارغهغنه بلهسز دیب آچولانوب قولندهغی اوقلاو (قامریایـه تورغان آغاچ) ایله زینب نـڭ باشیـنه شول درجه قاتی صوقدی: زینب، بیچاره، تاووشسز طنسز یغلوب کیتدی، آنڭ اوستینه آیـاغی ایـله تیبوب یبردی زینبنڭ هیچ حرکتی یوق یاتـه فقـط بیتندن ؛یوزندن، قزل قان شولاب آغه ایدی. لطیفه آچووندن موندای زور اشنی بلهای اشاهسهده آزراق قورقوغه

توشوب زینب نی باروب قاراب باشی یارلغاننی کوروب قزغانوب بر چیتکه کوتاروب آلوب قویدی.

علاء ملا اشدن قایتوب عادتی بوینچه آچق یوز ایله لطیفه آبصطای یانینه کروب کوڭلسز بر حالده کوروب سببنی صوراغاچ لطیفه‌ده حیله ایله: أنه بالالرڭ شایاروب زینب میچ باشندن یغلوب توشوب باشنی یاردی دیه جواب بیردی. علاء ملا قورقوب تیزره‌ك زینب یانینه باروب باشی یارلوب ایسسز بر حالده یاتقاننی کوروب احتیارسز یغلای باشلادی. لطیفه‌غه قاراب: بو بالانڭ باشینه یتدڭ!. نی اوچون میچ باشندن یغلدی دیب آلدایسڭ؟ هر وقت شوندای براش بولور دیب اویلای تورغان ایدم آخری بوکون توغری کیلدی.

مین سزنی اوزی بلور دیب اویلاب اول بالالر توغروسنده هیچ بر سوز ایتمای ایدم. سین بلمادڭ؟

لطیفه: نیشلارگه بلمای قزاروب: مین نیچوك ایتایم؟ اوزلری شایاروب

اویناب شولای بولدی‌لر، سینڭ بالالرڭ
مینم سوزنی تڭلایلرمنی!

اش اوتکان ایندی، قاراب توررغه یارامای، تیزره‌ك بر چاره‌سنی تابورغه کیره‌ك بونده دوقتر فلان یوق ایندی، بزم تاتار (ترك) دوقتری طبیبی ئه‌بی کیتررگه توغری کیلدی. ئه‌بی‌ده کیلدی، دواده ایدلدی، فقط بونڭ ایله گنه زینب‌نڭ باشی توزالمادی. بلمگان کوینچه دارولغان بولوب ضررغنه ایتدی‌لر. یتیم اوگای بولوب بویله هلاکتکه اوچراغاچ بونی بوکبی آغرودن قوتقاررغه کامل دوقترلر برنچی درجه‌ده‌گی طبیب‌لر کیره‌ك بوله‌در. اوگای بولوب کوزندن قانلی یاش آقغان ملتلرنیده زینب کبی آوروب اولارگه یاتمش انسانلرنیده اوّلگی حالینه قایتارب اصلاح ایدر اوچون کامل دوقترلر کبی انسانلرڭ وملتنڭ مادی ومعنوی آورولرینی بلگان کشیلرنڭ قولندن‌غنه کیلور.

ئه‌بی، زینب‌نڭ باشینی توزه‌ته آلماغانی کبی، جاهل اولوب مادی ومعنوی آوروه‌زنی بلمگان کشی‌ار، نی‌قدر اصلاح

دیه اجتهاد ایتسه‌لرده افسادغنه ایدرلر.

بیچاره زینب، ئه‌بی قیلغان دارولری ایله صحت تابه آلمادی، اوچ دورت کون یاتوب، بشنچی کون زهره آبصطای بارغان قاره قبرگه زینب‌ده کیتدی. یتیم واوگای بالالرده ایندی ایکی دانه‌گنه قـالدی. بیچاره علاء ملامز قایغردی، حسرتلندی، تقدیر دیب أیتودن باشقه تدبیر قالمغاچ معلوم چداملی تقدیرگه تابشردی. ئلله بزنڭ بر تقدیرمز بار، یوقسه‌نی اشلار ایدك؟

تقدیر بولماسه بزم شکایت ایدر اورنمزده یوق شول! بر آزدن صوڭ زینب حسرتینه اونتلدی، آلای بولای بولمادی بیا تنچ بتدی. ایندی علاء ملاغه بر گنه‌اش قالدی، اولده اوّلـگیچه اویناب کولوب معیشت ایدودن عبارت ایدی.

لطیفه ایندی قالغان بالالرنی اوقلاو ایله صوغودن صاقلنه، فقط تل ایله‌سوگوب، آشاو یاغندن‌غنه قسه باشلادی. بو اشی ایل‌ده بو ایکی بیچاره‌نڭ وجودلرینی دنیادن قالدرمق ممکندر.

هر وقت قایغوغه بالالر دگل زور کشی‌لرده چدای آلمایدر، بولار نیچوك چداسون؟

١٠

روسیه ایله یاپونیه محاربه‌سی.

بو دنیا انقلاب دنیاسی دگلمی؟ شونك اوچون بو دنیانی نادان خلق‌لرده (دنیا تگرماچ کبی ایلانوب توره) دیب تعبیر ایده‌لر.

بر کون برمملکت، بن برنچی دیب تورغانده، ایکنچی بردن دنیا تگرماچی ئللە نیندای حکومتلرنی کیتروب چغاره‌در. الحاصل دنیا دیگان نرسه‌نك قایغو حسرتی قاره قبرگه باروب کرمای هیچ بته‌چك دگلدر. قایغولرنك برسندن صوك برسی آغوب کیله، تله‌گان کشی‌نی حسرت دولقنی قاغوب آلوب کیته‌در... سنه ٢٦ نچی غینوارده باشلانمش روس-یاپون محاربه‌سی کیلوب چقدی. حسابسز کشی‌لرنی قربان، کرب خاتون‌لرنی طول، بالالرنی آتا یوزنی کورودن محروم ایدوب یتیم واوگی قالدردی. بتماس دیب اویلاغان قوتلر کوزدن یاش آغزوب جییلغان پاره‌لرلیا اودون شبه جزیره‌سنك، مانژوریا صحرالرنده قالدی. برسی

برسنی قزغانماغان، بر برسینك قانینه صوصاغان انسان بالالری محاربه قیلدی. کتو کتو انسانلر باروب قایتمادی. شولای محاربه قزغان وقتده بزم صالدات حضرتمز علاء ملاغه‌ده آنده بارورغه توغری کیلدی.

بو دنیا یالغز اوگی بالالرنیغنه حسرت وقایغوغه قالدرمای، بلکه آلارغه تورلی جزالر کورساتوچی لطیفه‌لرغه‌ده قایغو حسرت کورساته آلا.

شول جهتدن قاراغانده دنیانی بر عدل نرسه دیب ایتورگه‌ده ممکن‌لك باردر.

بو اشلر علاء ملا ایچون ایڭ زور حسرت بولدی، یتیم‌لك‌نڭ نچار ایکانلگینی یاڭا بلدی. باشقه ملت‌نڭ اوز روحانیلری راحت یاتقان وقتده؛ بزم چالمه‌لی حضرتلرمز چالمه‌لرنی تاشلاب یغلای یغلای یراق شهرلرگه، قایتماس سفرلرگه کیتدی‌لر. آش اوینده اوگی بالالرغه قاتقان آرش ایکمگی ایله آچی قاتق آشاتقان علاء ملانڭ اوزینه‌ده قاتقان آرش ایکمك‌لری آشارغه توغری کیلدی.

«چوب اوستینه چوماله» دیگان کبی مونده دخی ایلٛ زور آغرلق فاطمه ایله علی احمدکه توشه‌چك، آناسز قالغان بیچاره‌لر آتاسزده قالاچق‌لر ایدی.

علاء ملاده یغلادی، زارلادی، هوشسز اولدیغی حالده وطنندن، سویگان آبصطایدن آیراوب کیتدی. ماتور ماتور اوفا صحرالرنی سوزلوب آغوب یاتقان ایدل، و آنلٛ اوستنـده یورگان پراخودلرنی؛ مین سینده‌نده کوچلی بیت دیگان کبی تورغان، ایدل اوستندن کوپرلر ایـله اوتوب کیتکان پویزدلرنی کوروب حسرتلری دخی آرته‌ایدی. آندن اوتوب اورال تاولرینی یـاروب اوتـوب کیتـکان تیمر یـوللر ایله، اورال طاولـرینی تاشلاب کیتووی، وبولارنی کیری کورماس کبی بولوی علاء مـلاغه قایغو اوستینه قایغو بوله ایدی. شونیده دقت ایدرگه تیوشلی علاء ملا بولارنی کورگان وقتده برده عبرت آلمـای، فقط، های روسلر بو کوپرلرنی نیچوك یاصاغانلر! بو؛ کوکگه یتوب تورغان تاولرنی نیچوك یارغانلر! دیب اوستنگه

اویلاب کیته ایدی. کاشکه علاء ملا شمسیه اوقغان وقتده‌غی (ورتبته) ضمیرنی قایده قایتاررغه کیره‌ك دیگان قدر تحقیق ایله بو یوللرنی نیچوك یاصاغانلقلرنی تحقیق ایدوب قاراسه شکسز فایده آلاچق ایدی. نه چاره اویله تحقیق وتفتیش‌لر شمسیه اوقغانده بتکان‌در. بو اورنده عبرت ایله قاراب؛ بولارنی باشلاب قاراب اشلاتوچی منهدسلر، وبو درجه اشلاوچی اوستالرنی، وبوڭا صرف ایدلگان همت وقوتلرنی، بوڭاده سبب، علم معارف ایدگی علاء ملانڭ خاطرینه کروبده چقمدی. اوزینڭ فکرسزلگی سببلی اورماکوچ توزاغیته توشکان چبن کبی یغلاب باره، اوگی بالا کبی هیچ کمدن شفقت ومرحمت امید ایده آلمای ایدی.

دبرداب بارغان ڤاغونلرنڭ طاوشی گویا، علاء ملاغه: «سینی آنده آلوب بارساقده، آلوب قایته آلمابز» دیگان بولوب توره ایدی. علاء ملانڭ بختسزلگینه قارشی مونی صالداتلرغه امام ایدوبده قویمادیلر. آنڭ اوستنه لااویان

محاربه‌لرینه مدافعه ایدرگه باررغه تو-
غری کیلدی.

بوتون دنیانك دقتینی جلب ایدوب
حیران قالدرغان بو محاربـه‌لرده یالغز
علاء دگل، یوز مکلرچه عسکر مطلقـا
یاپونلرنی مغلوب ایده‌چك بولوب قارشی
تورغان‌لر ایدی. لکن کوچلی کوچسزنی،
عالم جاهلنی، مغلوب ایتمك آغوب تورغان
بر طبیعت اولدیغندن بو طبیعت دولقنینه
قارشو کیلوب بولمادی.

قوتلی داولغه اوچراغان آغاچلر کبی
مغلوب طرف یرگه یاتدی. بو وقتلرده
هر کشی‌نك باش قایغوسی بولوب غلبه
چالماقدن امید اوزوب چاق چاق قاچوب
قوتلدی نجات تـابدی. یرگه یاتقان‌لر
آره‌سنده بزم علاء حضرتمزده یاتماقده،
لکن آزراق قالغان عمری بار بولوی
سببلی عزیز جانی تننده ایدی. مجروح
(رانین)لر ایله علاء حضرتمز اوز طر-
فمزغه آلندی، بو وقتده بونك وفات
بولماوی امیدلی بولغانغه کوره دوا
ایدله باشلندی.

بو وقتده عـلاء حضرت اوزینـك

اوتکان عمرنی، زهره ایله معیشت ایتکان وقتلرنی آنـدین آیرلوب قالوب یاش آبصطای ایله نیچوك عمر ایتکاننی، اول وقتدهغی اولغان راحتلرنی اویلاب بو کونلر کیری کیلور میکان دیب فکر ایدهایدی. شونك آرتندن لطیفهنك یتیم بالالرغه کورستکان ظلملرینی لطیفه ماتورـ لغینه آلدانوب یتیملرنی التفاتسز قالدروینی اویلاب وجـدانی عذاب کوره بـوگا حیران قالوب اوز اوزینی شلته ایده، بویله بولوب یاتماقنی شونك جزاسی دیب بله ایدی. علاء ملا شونده دوا ایدلوب قالدی، بز مونده یعنی لطیفه آبصطایلرنك همده فاطمه ایله علی احمدنك حالینه بولارنك نیچوك کون کورگانلرینه کیلهیك.

۱۱
دخی بر قزغانچ.

فـکرسزهك انسان بالاسی نیقدر قایغو حسرت کورسهده بوندن قوتلسه آلارنی بیك تیز اونته؛ ئلی اول بـلا قضالردن قوتلدم بـر نرسهده بولمادی اوتدی کیتدی دیوب اولـگی اخلاقسزـ

لغینه کیری قایته‌در. لطیفه آبصطای زینبنی تـگی دنیاغه جیباردی. بو وقتلی آزراق قورقوب، قالغان یتیم واوگی بالالرغه ظلم ایتماسکه توبه قیلسه‌ده، بو توبه‌سی بیك کوب دوام ایتمادی.

لطیفه آبصطای همان فاطمه ایله علی احمدنی قسه، قواندن کیلگان قدر آغر جزالرینی کورساته ایدی. خصوصا علاء ملا شرق سفرینه کیتکاچ لطیفه آبصطای ایرکنلاب بولارغه ظلم ایده باشلادی، علاء ملا شرقده یغلاب یورگانده فاطمه ایله زینب غربده یغلاب توره‌لر، راحتلك یالغز لطیفه آبصطایده ایدی.

بر کونده آصراو ایله فاطمه قایده بولسه‌ده بر یرگه کیتکانلر، اویده ۵نچی یاشینه کرگان علی‌احمد ایله لطیفه آبصطایغنه قالغان ایدی. اویده صو بتوب قالغان سببلی قورده (کیرته) اچنده بولغان قیوغه صو آلورغه چغارغه توغری کیلدی. هرنیچوك بو یقین‌غنه یردن صو آلوب کرو بیك یگل بر اش بولسه‌ده لطیفه آبصطای اوزی چقمای‌یاش بالاعلی احمدنی چغاروب جیباردی.

یاش کنه بالانڭ قیودن صو آلوب
کرووی برده عقلغه توغری کیلمه‌گان
بر اش بولسه‌ده، قیوغه توشوب نیتوب
کیتار دیب قورقلسه‌ده لطیفه آلای
قورقوب تورمادی. او گی بولغاچ یاشدن
شولای آغرلقغه اوگره‌تمك تیوشلی دیب
لطیفه اویلای تورغاندر. علی‌احمد بیچاره
یوگروب چقوب کیتدی باروب چیله‌ك
(بیدره) ایله تارتوب صو آلا باشلادی.
لکن صونی علی‌احمد آلا آلمای: صو
علی‌احمدنی آلوب تیران قیوغه تارتوب
توشردی. ایندی علی‌احمدده بو دنیادن
کیتدی!.. لطیفه آبصطای، علی‌احمد تیز
کرمه‌گاچ، آچولنوب قچقره قچقره چقسه‌ده
ایندی قوری فایده‌سزغنه آچو ایدی.
باردی قیونی قاراب علی احمدنڭ وفات
بولغاننی کوروب یوزی آغاروب بوگا
نیچك ایتارگه کیره‌ك دیب حیله ازلی
باشلادی. ایندی بونڭ حیله‌سی بیك
آنسات (یڭل)، علی‌احمد اویناغانده اوزی
قیوغه توشکانده کیتکان...

فاطمه اویگه کرو ایله لطیفه آبصطای:
ئلله قایده یوری‌سز! آنه‌توغانڭ علی‌احمد

شایاروب یوروب قیوغه توشکان، دیگاچ، بیچاره فاطمه‌ده یوگروب قیو یانینه باروب هوشسز بولغان کشی کبی قورقوب قاتوب قالا. بو خبر تیز بتون آولغه تارالوب علی احمدنی قیودن آلوب چغاردیلر. بونك اوچون بتون آول خلقی‌نك جانی آچوب هر برسی فاطمه‌نی عیب‌لی یاصادیلر.

بو وقتده زور حسرتلرنك آچیسی بالغز فاطمه‌غه قالوب، موندن صوکده ئلـله نیلر کوره‌چکارینی، محاربه‌گه کیتکان آتاسینك‌ده شول یرده قالولرنی اویلاب، یانه وکویه شول شعرلرنی ایته ایدی:

شعر:

آتا آنا توغانلری، ئولب بر قز
زار یغلاب اوشبو کونده قالدی یالغز،
هر جهتدن قایغو حسرت چولغاب آلوب،
کیك دنیا فاطمه‌غه بولدی تغز..

*

حسرتلدن بو بیچاره یلاب یاته
اختیارسز قایغو حسرت یغلاته
دنیانك ظلملری اوقلر کبك
هر طرفدن هجوم ایدوب ایچکه باته

*

ایكٔ اوّل عزیز آنام بولوب وفات
زینب ئولوب حسرت آرتدی دٔها بر قات

عزیز انم وفات بولوب تورغان وقت
آتاڭ مجروح بولدی دییوب کیلدی بر خط

*

علی احمدنی آلوب باروب زهره آبصطاینك یانینه قویدیلر.

اسلام حکومتلرنك برر برر وفات بولوب یالغز اثرلری قالدیغی کبی بو یتیم واوگی بالالرده ئولوب اثر اولەرەق قبرلریگنه قالدی. بعض ملتلر باره باره قسلوب منقرض، یایسه باشقەلرغه قوشلوب بتووی کبی، بو اوگی بالالرده بتوب یالغز فاطمەغنه قالدی.

بو قدر حسرتلرنی کورگانده یاش قز بالا دگل زور کشیلرده حسرتلرندن آورو بولورلقدر. بو کونده فاطمه آرق صاب-صاری بولوب بتکان اولماس بورون اولوك توسی (صفتی) کرگان ایدی.

۱۲

آوروپای روسیەنك شرقنده زور برشهرنك ۋاکزالنده:(موقف) بای، فقیر، ضعیف، تازا، حسرتلی، شاد کوڭلی

کشی‌لر حساب‌سز کوب جییلغان. هر برسی براش ایله مونده کیلگان ایدی.

یراق مانژوریاغــه کیته‌چك پویزد صامار طرفندن کیلوب توقتاغان ۋاغو-نلرغه تغزلاب توترلغان صالداتلر بتون ۋاکزالغه یأجوّج کبی تــارالغان، آندن آرتقانی ۋاغون تره‌زه‌لرنــدن باشلرنی تغوب اوزغان بارغان کشیلرگه آچولانوب قاراب توره‌لر ایدی. بولار آنــده نی اوچون بارغانلرینی، وکم جیبرگاننی بلمای اورنسز بونده‌غی کشیلرگــه آچولنغانلرینی کوروب بنده بولارغه عجبلنوب قاراب تیران فکرده توره ایدم . . .

شول وقتده یلان اوستینه یابشقان قرمسقه کبی کوب خلق ایله سبریا طر-فندن کیلگان پویزد شادلغندن:» اللّه‌غه شکر مونده قایتوب یتدك بیت ئـلی« دیگان* کبی بولوب کیلوب یتدی.

بونده جییلغان کشی‌لرنك بعضیسی یقین قرداشلرنی اوزاتورغه بعضیسی‌ده مانژوریادن مجروح (رانین) بولوب قا-یتقان وقایته‌چق قرداشلرینی قــارشی آلورغه جییلغانلر ایدی.

هر کشی‌نـڭ کوزی سبر طرفندن کیلگان پویزده بولسه‌ده اول پویزد راتین‌لر پویزدی بولمای پاساژیرسکی پویزد بولغاچ مأیوس وامیدسز اولوب کیری چیگلدی‌لر. آنـدن کیلـگان کشی‌لرنڭ تاوشلری ایله برگه بونده‌غی کشیلرنڭ: «ئلی همان کیلمای، قایچان کیاور ایکان؟» دیگان طاوشلری، آنڭ اوستینه کیته‌چك صالدا‌تلرنـڭ یوگروب اوز واغونلرینه اوترغان طاوشلری برگه قوشلوب کوکلره چقدی. سبریاگه کیته‌چك پویزدده: «خوش بولوگز ایندی!» دیب قچقره قچقره قوزغالوب کیتدی.

بـو جییلغان کوب خلق آراسنده یخشی‌غنه کیینگان بر کشی یـاننده‌غی یاشکنه بر خاتونغه قاراب: «لطیفه ایندی یراق کیتمه! تیز کیلور کوروب قالورمز» دیب توره. بو کشی‌ده صفا بای بولوب لطیفه آبصطای آنڭ قزی- علاء ملامزنڭ آبصطایی ایدی. دیمك ایندی بو کون مجروحلر آراسنده علا حضرتده قایتوب کیله‌چك، ڤاغزالده لطیفه آبصطای بر ساعت بولسه‌ده کوروب قاله‌چق ایمش.

بـر آزدن مجروحلر ایله تولغـان گوزال پویزد بونـده کیلوب‌ده یتدی. بو مجروحلرنڭ اچنده قولی صنغان علاٴ حضرتمزده بار ایدی. بو پویزد مونده کوب تورمـای صامار طرفینه کیته‌چك علاٴحضرت اول طرفده شفاخانه (بالنیس) ده تمام توزالوب بتـکاچ گنه اصـل وطننه قایته‌چق ایدی.

صفا بای قزی ایله، کیاولرینی نیچوك بولسه‌ده کوره آلدیلر.

بیك آزغنه وقت کورشوب تورولری سببلی بونده شادلق قاتش حسرت ایله کوزلرندن یـاش توگوب یغلاشودن بوشامادیلر. قایتماسلق دیب اویلانغان، کورودن امید اوزلـگان بر کشی‌نڭ قایتوب کیلووی البته زور شادلق‌در. فقط تازه کوینچه کیتوب قولسز بولوب قایتووغنه بر آز اوکایسزدر.

بو برساعت کورشکانـده علاٴ ایله لطیفه بربرسینه قـاراب راحت راحت یغلاب آیرلشوب کیتدی‌لر. بونده شو۔ نسی عجب اش؛ فاطمه ایـله علی‌احمد

سلامت توره‌لرمی؟ دیب صورارغه علاء ملانك
خاطرینه‌ده کیلمدی.

بتون محبتی لطیفه آبصطایده بولغاچ،
اوگی ویتیم بالالرینی وآلارنـك آه‌و
زارلرینی بلورگه اهمیت بیرمادی. کشی‌ـ
نك یاراتماغان کشی‌لرنك حالینه اهمیت
بیرماو، وآلارنك‌حالنی اصلاح قیلورغه
اجتـهاد ایتماو عادتی باردر. بو عادت
یالغز علاء ملاده دگل، بلـکه بتون ملتلرده
باردر. نه قدری ترقی ایتسه ایتسون
ومدنیتلی بولسون، اصلاح ایتمك دعواسنده
ثـابت بولسون، همان بولار اوزلرینه
بـاشقه ملتلر توغرسنده بو دعوالرینك
عکسنی قیلهلر. مدنیت پرده‌سی، تو-
غریلق دعواسی ایله، ظلملق وانصافسز-
لقلرینی کون بکون عالمگه کورساتوب
توره‌لر. علاء ایله لطیفه‌ده احتمال اوز-
لرینك بو نچار فعللرینی یخشی دیب
اویلای تورغانلردر.

١٣

(علاء ملا قایتدی.)

علاء ملا بر آز بالنیس‌ده یـاتوب

جراحتلری توزالوب اوزینڭ آولیـنه قایتدی. اوزلرینڭ مـلا واماملری قا- یتقاچ بتون آول خلقی قارشی چقدی. علاء کورگان آغرلقلرنی ایسنه توشروب بولارنی کورگانده کوڭلی یوموشاب الله‌غه شکرلر قیلدی. بوندای زور محاربه‌لردن جانی قایتمق، گرچه قولی ضعیف بولسه‌ده بونڭ ایچون بیك زور سعادت کورنه ایدی.

عزیز آتاسی قایتقاچ فاطمه‌ده شادلغندن قـارشی یوگروب چغوب کورشـوب بتون وجودی کورگان آغرلقلرینی چیکـکان مشقت‌لرینی شکایت ایتکان کبی یغلادی. کوز یاشلری ایله «ایندی علی احمدده اولدی، قیوغه توشدی، مین یالغز قا- لدم» دیب اثرلی تاوشلری ایله کوڭلنده بولغان قایغولرینڭ خلاصه‌سنی بیان ایتدی.

علی احمدنڭ بویله وفـات بولووی علاء اوچون باشقه حسرتلری ایله برگه قوشلوب کوڭلنی جراحتلندردی. دنیانڭ بتماس ظلملری یـالغز اوزینه قویلوب تورغانـنی خاطرینه کیتروب فـاطمه آبصطای وفات بولغاندن بیرلی برساعت

اولسون چن راحت کوره آلماوینی اویلای باشلادی.

لیکن بو اویلر کوب وقتغه بارمای زهره آبصطاینی کوروب برآز سوزلاشو ایله اونتله، آولغه قایتوب معیشت ایتکان کوندن صوڭ بو فکرلر تارالوب اوّلگی علاءٔ بوله ایدی.

محاربه‌گه باروب کورگان آچیلقلری، آندن قولی ضعیف بولوب قایتولری مونده بالالرنڭ تیران قیوغه توشوب وفات بولولری، یالغز یتیم فاطمه‌نڭ صاب صاری بولوب کیبوب بتووی، هیچ اونتلمازلق، سببلرینی تیکشررلك اشلر بولسه‌ده علاءٔ حضرت اویله سببلرینی تیکشروب تورمادی، بارچه‌سنی تقدیرگه باغلادی. شریعت صبرلق قیلورغه قوشقان دیب اویلاب، اوزینی صبر اهللری جمله‌سندن قیلدی. صبر بیك بخشی نرسه، فقط بلاءٔ، قضا، قایغو، حسرتنڭ کیلور اورنلرن بترورگه واصلاح ایدرگه اجتهاد قیلمای، قایغو حسرت اچنده اوتروده علاءٔ حضرت امید ایتکان ثوابلر یوقدر.

علاۓ حضرتلرنڭ کورگان حسرتلری کوبسی اوزینڭ اشنی یخشی اداره قیله بلمگانلگندن، تربیه‌سزلگندن، یالغز خاتونینه باش بوله آلمای اختیارینه قویه بیرگانلگندن، بولدی دگامی؟

محاربه میدانینه بارمقلکنگ اصل سببی حضرتلرمز اوزلری بولوب، همان بو توغریده‌غی اوبکه‌لر اوزلرینه عائددر.

باشدن بیرلی یازوب کیلدکمز: ایکی نرسه اولورسه علاۓ ملامز بویله آغرلقلرنی کورماز ایدی. اول ایکی نرسه‌ده علم ایله تربیه‌در. علاۓ ملاده فائده کیتره‌چك علمی اولسه بو حالگه قالمادقی کبی، تربیه‌سی اولوب شونڭ ایله حرکت ایدرسه، تزوجلنگان ویولداشلنغان وقتده تربیه‌لی یولداش تابورغه اجتهاد ایدر، تربیه‌سزره‌ك خاتون توغری کیلسه‌ده اوزی تربیه ایدوب اخلاقدن علم بیرر، ویخشی یولغه کوندره آلور ایدی. حسن خلق وتربیه صاحبی اولسه، تربیه‌سز قاتی قلبلی برخاتون یولی ایله یورماز، بلکه آنی اوزینڭ یولینه تو-

شررگه اجتهاد ایدر، و بونڭ ایله موفق‌ده اولور ایدی.

١٤

(فاطمه‌ننك آخرغی کونلری)

موندن ایکی سنه مقدم (...) شهرنده آپریل‌نڭ ۱۵ نچی کوننده ایرته ایله ساعت طوقزلر چماسنده زورنومرلرنڭ برسنده ایڭ زور اورام (جاده) غه قاراغان ترزه‌نی آچوب قاراب اوطره ایدم. قویاش‌ار قوتلی نورینی ساچوب توره، کونلر آیاز، هوالر یخشی، یلی؛ بولوت کبی کیف‌سزلك کیتره تورغان بر نرسه‌ده یوق ایدی. بنم دقتمنی جلب ایده تورغان وبو ترزه‌دن قارارغه مجبور ایتکان نرسه بومانور کونلر ویخشی هوالر توگل؛ بلکه اورام تولغان. برسی اول طرفقه، برسی بوطرفقه اوقورغه باررغه چققان شاکردلرنڭ کوبلگی ایدی.

سیگز یاشلك بالادن باشلاب بارچه‌سی قوللرینه درس کتابلرینی توتوب، ترتیب ایله شب شب بعضلری گیمناز- یه‌گه بعض‌لری رئیالنای اوچیلششه‌گه

بعض‌لری باشقه توبان درجه مکتب‌لرگه کیتکان یگتلر، همده ٨ یاشلـك قزدن اونسیگز یاشلك قزلرغه قدر گیمنازیه‌گه وباشقه مکتب‌لرگه بارغان قزلر، بولارنڭ هربرسی‌نڭ بر وقتده بارولری، اوز-لرینـڭ اورنلرینه مخصوص کیومـلر کییوب هر قایوسی قروب یاصاغان کبی برصورتده بولولری بنی تورلی فکرلرگه توشره وقزدره ایدی. اوقی تورغـان اورنلرینڭ نی درجه تـازه بولوب آنده باروب کرگاچ اساسلی واستقبالرینی تأمن ایلەچك علم ومعارف تحصیل ایدولری (آه بزده شولارکبی بولساق نه قدر سعادتلی بولورایدك!) دیب کوڭلگه کیتره تل ایله أیتدره ایدی.

بو وقتده اوزمزنڭ اوقو، اوقتو، ومدرسه‌لرمزنی ایسکـه توشروب شا-کردلرمزنڭ بو کونده تارالوب کیتوب خدمت ایدولرینی اویلاب، بولارغـه اوزمزنی قیاس قیلوب حیران قاله‌واوزمه اوزم آچولنوب توره، آه بر جهـتدن جهالتمز، ایکنچی‌ده بو جهالتمزگه هـر

طرفمزدن سبب بولوب کیلگان اوگی-
لگمز دیب اویلای ایدم. روسلشمقدن
قورقوب آتالرمزنڭ بالالرینی آلارنڭ
مدرسه‌سینه بیرماوی، اوزمزنڭ مکتب
ومدرسه‌لرمزنڭ اویله بر حالده
بولووی جانمنی قسه توغریسی
عقلم شاشوب قاله ایدی. بولارنڭ اورتا
درجه دیگان هرشهرلرنده ایکی قزلر
گیمنازیه‌سی، ایرلرگه مخصوص تاغ
کبی بر ریالنای اوچیلشه وبرده گیمنا-
زیه بولوب (ابتدائی ورشدیلرنڭ
کوبلکی بولارغه قیاس قیلوب قاراغانده
بلنور.) بز بچاره‌لرنڭ یکرمی میلیون‌مز
دعوا قیلوبده دینی مدرسه‌لرمزنڭ خراب
برحالده یاتووی (فنی، اوز تعبیرمزچه
„دنیاوی مدرسه‌لرمز" بوکون یوق
قچان بولور؟) ایکی ملتنی برگه کیتر-
وب چاغشدروب قاراغانده آراسی یبر
ایله کوك آراسی قدری بولووی،
بولای بارساق شکسز بو ملتمز بتوب
اسمی گنه قالووی اختیارسز اویغه تو-
شوب حیران قالدره وفایده تورغاننی
ایسدن چغاره ایدی.

یارتی ساعت قدر قاراب تورغاچ بو اوقوچی ملتلر اوقی تورغان اورنلرینه باروب کروب بتدیلر. بر وقت بکا ایکنچی بر نرسه‌گه دقت ایله قارارغه توغری کیلدی، البته بو اورنده ایشا- ٧
نلر کبی کوز بوموب بولمای. شول وقت بنم کوزمه اوزقارنداشلرم دیندا- شلرم کورنه باشلادی. بولارنڭ کور- نووی بنی حسرتکه‌گنه قالدره وقـایغو اوستنه قایغوغنه آرتدره ایدی. چونکه آلارنڭ اوقورغه بارو قایغوسی یوق، قارتلری یاشلری ایله آرالاش اولدیغی حالده، کوچراك ایده‌لر اورام سپره‌لر، لیمون افلیسون صاته‌لر، خیر صورانوب یوریلر، ایسکی کیوملر صاته‌لر، بالتا کوتاروب اوطون یاررغه ازلاب یوریلر، بولاردن قالغان بـیك آز قسمی سودا ایتکان بولوب اوقو فلان کیره‌کمای دیب اوتره‌لر ایدی. بولارنڭ برتن برجان کبی قدرلی بولوبده بولارنڭ بو حالده یوروی کوڭلمنڭ ایڭ نچکه یرینه تأثیر ایده، فاطمه، علی‌احمد کبی یتیم واوگی بالالرنی ایسکه توشره ایدی.

شول وقتده کوب خلق ایله اوزمزنك
مسلمان شاکردلرندن اوچ شاکرد
کیلوب چقدی، بولارنك اوچیسی اوچ
تورلی کیوم کیگانلر. بار اشلری بتکان
کبی قایغوسز بر صورتده تلاسه نیچوك
قاراب باره‌لر ایدی، بولارنك بو بارشلری
بڭا بیگره‌ك نق تأثیر ایتدی، آچومدن
نومر تره‌زه‌سنی یابوب اوستال یانینه
کیلوب اوتردم. شولای آچو ایله اوترغان
وقتمده بنم کورشی نومرده نازیك نا-
زیك تاوشلر ایشتلگانگه کوره قولاق
صالوب تڭلاماقلغم ادب واخلاق جهتندن
یاراب بتمسه‌ده بولارنك زارلی واثرلی
تاوشلری بنی قولاق صالوب تڭلارغه
مجبور ایتدی.

بو ایکی نازك تاوشلی کشی‌لرنك
تاوشلرندن قزلر ایدکی بلنوب توره،
برسی ایکنچیسینه شول سوزلرنی تزوب
تزوب سوزلای ایدی.

— بن بو کونده اون دورتنچی یاشمده
من. بنم ئه‌تی... آولینه ملا بولغان
کبی، ئه‌نی‌ده بر باینك قزی وشول
حضرتنك استاذبیکه‌سی ایدی. بن یاش

وقتده بزلر بیك راحت توره ایدك، بن اول وقتده بیك یاش بولسامده بو راحتلكلرنی هیچ وقت اونته، وخاطرمدن چقارا آلمایمن. یاشم آلتی یدیگه کیلگان وقتده بنم بختسزلگمه قارشی ئەنی وفات بولدی. من هم بش یاشنك برسگلم، اوچ یاشنده بر انم یتیم بولوب قالدق. شوندن صوڭ ئەتی بر باینك قزینی آلدی. بو آنامز بزگه اوگی آنا بولوب، چنلابده اوگی ایکاننی بزگه تلی قولی ایله بلدره باشلادی.

بزنك بو آنامز شول قدر شفقتسز بولدی، نیچه یللر آنك قولنده توروب توروب برشادلق کوره آلمادق. بنم بو اوزون چاچلرمنك یارتسی اوگی ئەنی قولی ایله اوزلدی، بو یوزلرم نورسز بولوب قالدی؛ بنم بیتم هر وقتده کوگاروب یوری ایدی، چونکه اول بزده بزنی قزغانمای نی اوچراسه شونك ایله صوغه ایدی. بنم توغانم زینب شول آنامنك اوقلاو ایله صوغوندن آوروب باشی یارلوب وفات بولدی. شوندن صوڭ بنم ئەتی یاپون

دیگان کشی‌لر ایله صوغشرغه کیتدی. اول کیتکاچ عریز انم علی‌احمدده ئه‌نی‌نڭ قوشووی ایله قیوغه صو آلورغه باروب قیوغـه توشوب ئولدی. بولار شولای وفات بولسه‌لرده اوگی ئه‌نی همان مینی قسه حال قـدری میندن آچوون آله ایدی. شول حسرتلر ایله بن آوروغه صابشدم. ئه‌تی جراحتلنوب صوغشـدن قایتدی بـن اول وقـتلرده آوری باشلاغان ایدم.

ایندی شول آووروم بنی هـمان آلغه جبرمـای، بلـکه آرتقه جبره‌در. ایندی اوشبو حالـگه کیلـگانده بنی‌قارت آتام بو شهرگه دوخترغـه کورساتام دیب آلوب کیلدی.

ایندی قارت آتام دوخترنی ازلاب قایتورغه کیتکان ایدی تیز قایتور، دیب سوزنی کیسدی. بو بیچاره‌نڭ سوزلرنی یانندەغی خاتون‌ده قزغانوب یغلادی. بن بونڭ اوزمزنڭ باشدن بیرلی یا-زوب کیلـگان اوگی قز فاطمه ایکاننی بلـگاچ، اختیارسز ایکی کوزمدن یاش آقدی. اورامده کورگـان حسرتـلرم

اوستینه دخی بر حسرت آرتـدی.
بیچاره‌غه یتیم‌لك واوگی‌لك تأثیر ایدوب آوری باشلاغان ایمش.

۱۵

اوگی بالالر بتدیلر.

.... آولنده اییون چیسلاسینك اورته‌لارنده بر یخشی‌غنه کونده علاء ملانك اوینده اون‌دورت یاشنده‌گی فاطمه معلوم آوروندن تمام صارغایوب، حالسزلنوب یاته؛ یاننده هیچ کشی یوق، فقط قارشی اویـده آصراو قزغنـه اوز اشی ایـله مشغول بولوب یوری ایدی. بو وقتده علاء ملامز آشده یوری، زهره ابصطامز آتالرینه قوناق بولوب کتکان ایدی. فاطمه غایت حالسزلکندن توره آلمای، صوساب صو ایچه‌سی کیلسه‌ده آلوب بیروچی یوقلغندن آفتق ساعتنه بر ایچم صوغه محتاج بولوب یاته ایدی. صوصاونك آخر درجه‌سینه یتکان وقتده آصراو قز کرسه‌ده، فاطمه‌نك آندن صو صوراب آلورلق تـلی یوق، بلکه جانی چغارغه بیك آزغنه وقت قالغان ایدی.

تربیەسز آصراو فاطمەنی کیلوبدە قارا-
مادی، دبرداب یوروب اوز اشی ایله
بولوب کیری چقوب کتدی. منقرض
بولورغه قریب بولغان بر ملتنڭ هیچ
بر یاردمچیسی بولماغان کبی، بو یتیم
واوگی فاطمەغەدە بر یاردمچی وبریوتم
صو بیروچی کشی تابلمادی.

ایندی فاطمه اوزینڭ اولەچگنی،
وبوندن صوڭ هیچ کمگه محتاج بولمای
تورغان منگولك یورتقه بارەچقنی بلوب
آیاقلربنی سوزوب چالقان یاتدی. بو
وقتدە فاطمەنڭ فکرینه هیچ نرسەدە
توشمای یالغز اولوم قایغوسی، وآور-
ووینڭ آغرلقی ایلەگنه غدابلنه ومشقت
کوره ایدی. اولار ساعتنده [ ]
بولماوی کوڭلینه یخشی کبی بلنه،
اول بولسه ئلّه نیچوك بونڭ راحتلنوب
وفات بولوونیڭ مانع بولور کبی بوله ایدی.

بر آزدن صوڭ آصراو قز بو اویگه
کروب فاطمه یانینه باردی، بونی تاوشسز،
طنسز بر حالدە کوروب باروب قاراب
اولگان ایکاننی بلوب قورقوب یوگروب
چقوب کیتدی. طوغری زهره یانینه

باروب آبصطای! فاطمه اولگان چن اولگان! دیب خبر بیردی.

زهره: اول بیك تیز اولماس حیله ایله یاته تورغاندر، دیب جواب بیرسه‌ده زهره‌نك آناسی وباشقه‌لر: بیچاره اولگاندر اولماسه آلای یاتماس ایدی، بار تیزره‌ك قایتوب قاره! دیگاچ قایتوب کیتدی. زهره قایتوب فاطمه‌نك اولگاننی کوروب الله‌غه شکر موندنده قوتلدم دیگان کبی؛ اولگان ایکان باره‌تی‌سنه ایتوب قایت دیب آصراونی جیبردی.

علاء ملا بو خبرنی ایشتوب تیز تیزگنه قایتوب فاطمه‌نی بو حالده کوروب یغلای باشلادی، کوز یاشلری صاقال بویلاب آغوب توشدی. بو درجه التفاتسزلغنه، حال اچنده یاتقان قزینی تاشلاب کیتووینه چن قایغردی، لکن بو وقتده اش اوتمش فاطمه‌ده بو حسرت دنیاسندن قوتلمش ایدی. برسی آرتندن برسی اوگی بالالر تورلی سببلر واوگی آنانك قسوی ایله بو دنیادن کیتدیلر. اوگی‌لك ویتیملك هر وقت شولای بتره، دنیایوزنده کشیلرنك اسملرینی گنه

Национальная библиотека
имени Ахмет-Заки Валиди

قالدره‌در. اوگی بولوب قالغاچ اش اوزه، قولڭدن قوّت واختیار کیته، زهره کبی اوز سوزلی کشی‌لر قولینه قالوب آغرلق کوررگه طوغری کیله‌در. اوگی بالالرنڭ سوزلری اثرسز؛ قیلغان اشلری فائده‌سز، کورستکان غیرتلری ثمره‌سز قاله‌در.

اوگی بالالر آچی قاتق آشیلر، اوقلاو ایله صوغلوب وفات بوله‌لر، تیران قیولر کبی چقماسلق توزاقلرغه وآغرلقلرغه توشه‌لر، یوزلری صاری اولدیغی حالده هیچ قزغانچسز یالغز اولدیغی حالده بو دنیادن کیته‌لر، بولارنڭ آه زارلرینه هیچ بر قولاق صالوچی بولماغاچ برر، برر بته‌لر.

صوڭ.

B. A. S. S. R.
Qilmi Kətəpxanaь
№ [redacted]
Научная Библиотека
Б.А.С.С.Р.

شرف مطبعه‌سی

طرفندن نشر ایتلدی:

„شعرلر“ کتبخانه‌سندن

۲ نچی دفتر.

„ملت محبتی“

۳ نچی دفتر.

ع. توقایف شعرلری

۴ نچی دفتر.

ع. توقایف شعرلری

بهالری: ۱۲شر ت
پوچطه ایله:
۱۴ر تین‌دن.

۵ نچی دفتر:

م. کریمبایف‌نڭ

„یکرمنچی عصر قویاشی“

بهاسی ۱۰ تین پوچته‌ایله ۱۲ تین.

بولاردن باشقه، طبع ایچون حاضرلنگان
گوزل، گوزل شعر مجموعه‌لری بر،
بر آرتلی باصدروب طاراتلاچقدر.

ناشرلرنده ومشهور کتابچیلرنڭ همه‌سنده صات

ناشرلرگه آدرس:

Казань, типографія Шарафъ.